

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 6 och 7 november justerades.

§ 2 Avsägelser

Andre vice talmannen meddelade

att *Agneta Karlsson* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i finansutskottet,

att *Jasenko Omanovic* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i utrikesutskottet,

att *Ingela Nylund Watz* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i trafikutskottet och som suppleant i finansutskottet samt

att *Krister Örnfjäder* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Ingela Nylund Watz* som ledamot i finansutskottet, *Krister Örnfjäder* som ledamot i utrikesutskottet, *Jasenko Omanovic* som ledamot i trafikutskottet, *Ingemar Nilsson* som suppleant i finansutskottet och *Serkan Köse* som suppleant i utrikesutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i finansutskottet
Ingela Nylund Watz (S)

ledamot i utrikesutskottet
Krister Örnfjäder (S)

ledamot i trafikutskottet
Jasenko Omanovic (S)

suppleant i finansutskottet
Ingemar Nilsson (S)

suppleant i utrikesutskottet
Serkan Köse (S)

§ 4 Utökning av antalet suppleanter i utskott

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, föreslagit att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 25 till 26 i konstitutionsutskottet
från 25 till 26 i finansutskottet
från 25 till 26 i justitieutskottet
från 28 till 29 i utrikesutskottet
från 26 till 28 i socialförsäkringsutskottet
från 24 till 26 i kulturutskottet
från 26 till 27 i utbildningsutskottet
från 25 till 27 i trafikutskottet
från 26 till 27 i miljö- och jordbruksutskottet
från 25 till 26 i näringsutskottet
från 27 till 28 i arbetsmarknadsutskottet

Kammaren biföll valberedningens förslag.

§ 5 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i konstitutionsutskottet
Suzanne Svensson (S)

suppleant i finansutskottet
Björn Wiechel (S)

suppleant i justitieutskottet
Agneta Gille (S)

suppleant i utrikesutskottet
Shadiye Heydari (S)

suppleanter i socialförsäkringsutskottet
Tomas Eneroth (S)
Johanna Jönsson (C)

suppleanter i kulturutskottet
Gunilla Svantorp (S)
Anna-Caren Säterberg (S)

Prot. 2014/15:26
25 november

suppleant i utbildningsutskottet
Ida Karkiainen (S)

suppleanter i trafikutskottet
Monica Green (S)
Christer Engelhardt (S)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Magnus Manhammar (S)

suppleant i näringsutskottet
Matilda Ernkrans (S)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Johanna Haraldsson (S)

§ 6 Anmälan om återkallelse av motioner

Andre vice talmannen meddelade att talmannen avskrivit de av Saila Quicklund (M) och Eva Lohman (M) i skrivelse den 19 november återkallade motionerna 2014/15:2329 Mittuniversitetet och 2014/15:2331 Lokalisering av statliga myndigheter och bolag.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:118

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:118 Regionalt arbete för bättre integrationsinsatser

av Roger Haddad (FP)

Interpellationen kommer att besvaras den 2 december 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 19 november 2014

Socialdepartementet

Stefan Löfven (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:147

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:147 Kommunala särkrav vid byggnation
av Ewa Thalén Finné (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 18 december 2014.

Skälet till dröjsmål är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2014

Socialdepartementet

Mehmet Kaplan (MP)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:148

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:148 Reglering av stöd för energieffektivise-
ringar

av Ewa Thalén Finné (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 18 december 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2014

Socialdepartementet

Mehmet Kaplan (MP)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 8 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om för-
slag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till
utskott:

2014/15:FPM11 Meddelande om europeiska gassystemets förmåga att
klara försörjningsavbrott KOM(2014) 654 till näringsutskottet

§ 9 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade
kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2014:23 Informationssäkerheten i den civila statsförvaltningen

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkanden

2014/15:UU5 Associeringsavtal mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Georgien, å andra sidan

2014/15:UU6 Associeringsavtal mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Moldavien, å andra sidan

2014/15:UU7 Associeringsavtal mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater, å ena sidan, och Ukraina, å andra sidan

Konstitutionsutskottets betänkande

2014/15:KU2 Proportionell fördelning av mandat och förhandsanmälan av partier i val (vilande grundlagsbeslut, m.m.)

Civilutskottets betänkanden

2014/15:CU4 Ett stärkt konsumentskydd vid automatisk avtalsförlängning

2014/15:CU5 Lagvalsregler på civilrättens område – Rom I- och Rom II-förordningarna

Justitieutskottets betänkanden

2014/15:JuU2 Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott

2014/15:JuU3 Utökade befogenheter för civilanställda inom Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten

Trafikutskottets betänkanden

2014/15:TU2 Sanktionsavgift för överträdelse av cabotagebestämmelserna

2014/15:TU3 Åtgärder vid hindrande av fortsatt färd

2014/15:TU4 Tydlig prisuppgift vid taxiresor

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2014/15:SfU5 Genomförande av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet

Finansutskottets betänkande

2014/15:FiU8 Resultatskrivelse avseende det finansiella systemet

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:121 om turordningsregler i LAS

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Katarina Brännström har frågat mig om jag avser att lägga fram förslag som tar bort undantaget i turordningsreglerna.

Regeringen anser att arbetsrätten ska skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

Regeringen aviserar i budgetpropositionen en rad åtgärder inom såväl arbetsmarknads- som arbetslivsområdet. Regeringen planerar i dagsläget inte att göra några ändringar i lagen om anställningsskydd avseende undantagen från turordningsreglerna.

Anf. 2 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Det var skönt att höra att det inte kommer att göras några förändringar, i alla fall inte i dagsläget, som det står i svaret. Detta kommer att glädja väldigt många av de småföretagare som har varit oroliga den senaste tiden. Att själv kunna bestämma vilken kompetens som krävs för den fortsatta produktionen och kanske till och med för den fortsatta överlevnaden när orderingången sviker är nämligen en viktig möjlighet för landets småföretag.

Undantagsreglerna kom till i början av 2000-talet genom en ändring i LAS. Det var någonting som Alliansen gjorde tillsammans med Miljöpartiet, och det har tjänat Sverige väl. Det är många företag som har berättat hur de har kunnat klara sig tack vare den regeln.

I en enkät som Svenskt Näringsliv gjorde säger många att de skulle tveka att anställa om det hade blivit en förändring i de här undantagen, och det säger även många av de företagare som jag har träffat. Därför tror jag att det är viktigt att undantagen får fortleva.

Nu för tiden är det ju så att högkonjunkturer svänger allt snabbare ned i lågkonjunkturer. I många branscher går det fort både upp och ned. De allra flesta arbetsgivare är jag övertygad om vill både heltidsanställa och framför allt behålla sin personal. Men ibland går det bara inte när det finns för lite att göra.

Det är också viktigt att påpeka att det måste få finnas en flexibilitet för arbetsgivare. Arbetsgivare anställer ju personal för att man är i behov av fler, har mycket att göra eller vill expandera, man har fått in en order eller vad det kan vara. Man gör det ju inte för att man är snäll eller av något annat skäl.

Detta gäller även ett annat ärende, och det gäller visstidsanställningar, som vi också kommer att diskutera här i kammaren. Det är också en form av flexibilitet som inte alla vill ha men som ibland blir nödvändig, till exempel för att kunna ersätta någon vid sjukdom eller föräldraledighet men också för att kunna ta in personal vid vissa toppar.

Jag är som sagt glad att arbetsmarknadsministern här i dag har gett positivt besked angående turordningsreglerna i LAS, och jag hoppas att vi kan lita på att beskedet gäller.

Anf. 3 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Det skulle ha varit förödande för de små företagen om möjligheten att undanta två personer från turordningsreglerna skulle tas bort. Därför är det glädjande att så inte är fallet.

Ändringar i turordningsreglerna är efterlängtade, dock åt det andra hållet. Lagen om anställningsskydd måste reformeras. Som den är utformad i dag blir människor med svag förankring på arbetsmarknaden diskriminerade eller förfördelade. Ungdomar och nyanlända invandrare är nämligen bland de första som får lämna en arbetsplats vid uppsägningar.

Även i större företag finns möjlighet till undantag från turordningsreglerna via överenskommelser mellan arbetsgivaren och facket. Dock är ungdomar numera sällan medlemmar i facket, och då är frågan om facket verkligen tar dem i försvar när det gäller.

Herr talman! Den senaste tidens volatila marknader visar att konjunktursvängningar lär vara det normala i framtiden. Anpassningar av personalstyrkans storlek till följd av internationella marknadssvängningar lär därför öka i både omfattning och frekvens.

Den framtida tryggheten på arbetsmarknaden ligger därför inte i att stanna hos en och samma arbetsgivare så länge som möjligt utan i förmågan att vara anställbar på arbetsmarknaden. Kompetensutveckling och mobilitet blir därför nyckelkomponenter för den framtida arbetstagaren.

Tanken med LAS är att den ska skydda arbetstagaren från godtyckliga uppsägningar och också från en förhandlingsmässigt starkare arbetsgivare, vilket är bra. Men i praktiken har det uppkommit en oönskad situation där LAS motverkar mobilitet och flexibilitet på arbetsmarknaden.

Därför är det önskvärt att reformera lagen så att den inte bidrar till att det byggs höga murar runt arbetsmarknaden som minskar människors benägenhet att byta jobb och dessutom minskar möjligheten för arbetslösa och studenter att komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag har svarat på den fråga som har ställts på ett tydligt sätt. Jag kan väl lägga till att regeringens uppfattning är att det är viktigt med flexibilitet på arbetsmarknaden. Det är också viktigt att de anställda känner sig trygga och åtnjuter rättssäkerhet. Det är regeringens uppfattning att lagen om anställningsskydd på ett bra sätt balanserar detta.

Jag delar inte Borianas Åbergs uppfattning att turordningsreglerna i LAS skulle vara ett hinder för ny tillträddande på arbetsmarknaden. Det är, som Borianas Åberg själv säger, viktigt att ha en lagstiftning som förhindrar godtyckliga uppsägningar. Min erfarenhet är att man ofta kommer fram till bra lösningar i de förhandlingar som i allmänhet sker när det ibland, tyvärr, blir fråga om uppsägningar.

Anf. 5 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag noterar att arbetsmarknadsministern i sitt svar sa att regeringen vill skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. Det är något som vi ställer oss helt bakom. Det är den svenska modellen, och den hyllar vi också. Det får gärna bli mer av flexibilitet, trygghet och inflytande. Det är bra.

Samtidigt är det viktigt att påpeka att det är behoven som styr när en arbetsgivare eller företagare anställer. Det är viktigt med en rörlighet på arbetsmarknaden. Det behöver inte betyda att det är negativt för den som ibland tvingas att gå eller som inte alltid får vara kvar fast man hade hoppats på det. Det kan också vara ett bra sätt att bygga upp sin kompetens. Det kan vara betydligt enklare för den personen att få nästa jobb.

Det är viktigt med ordning och reda på arbetsmarknaden, och det ställer vi oss helt bakom. Vi menar att till exempel lagen om anställningsskydd ibland har en obalans där det ställs hårda krav på arbetsgivare. Lagen är kanske inte helt anpassad till ett modernt arbetsliv. Jag hade gärna sett att

Prot. 2014/15:26
25 november

Svar på
interpellationer

man kunde se över en och annan del i lagen för att bättre anpassa den till ett modernt arbetsliv där både trygghet och flexibilitet kan finnas med. Det är viktigt.

Sverige står inför en snabbare förändring än någonsin. Det råder stark konkurrens utifrån. Det gäller att hänga med, och det gäller att reglerna på den svenska arbetsmarknaden gynnar båda sidorna. Man anställer inte om det inte finns behov, och man säger inte heller upp någon om det inte finns skäl för det. I de flesta fall handlar det om att det inte finns tillräckligt med arbetsuppgifter för dem som finns på arbetsplatsen.

Jag litar på att undantaget kommer att fortsätta att gälla. Jag är tacksam för att vi fick ett positivt svar på frågan. Vi återkommer säkert när det gäller andra regler på arbetsmarknaden.

Anf. 6 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Turordningsreglerna kan vara problematiska inte bara för företag utan även för offentliga arbetsgivare, till exempel kommuner. När antalet elever minskar tvingas kommunerna att avskeda de senast anställda lärarna, som har de nya idéerna och undervisningsmetoderna. Det kan ställa till med problem.

Turordningsreglerna kan vara problematiska även för arbetstagare med långa anställningstider eftersom de invaggas i en falsk trygghet att det är antalet år som räknas, inte den egna kompetensen. De riskerar att fastna i vantrivsel, som kan leda till sjukskrivningar och döda arbetsglädjen.

Jag vill tipsa ministern om att det under 90-talet infördes en ny modell i Danmark som benämns flexicurity. Det var faktiskt en socialdemokratisk statsminister, Poul Nyrup Rasmussen, som införde modellen. Den danska modellen innebär att det är lättare att bli uppsagd men också att det är lättare att få ett nytt jobb. Arbetslöshetsperioden blir kortare, och därmed blir arbetslöshetsersättningen också högre. Kanske det är något för Sverige att ta efter.

Anf. 7 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern! Det är glädjande och bra att regeringen avser att behålla de undantag som finns i turordningsreglerna i dag. Precis som mina allianskolleger nämnde tidigare är det verkligen viktigt för de små och växande företagen att få behålla den kompetens som behövs för att driva vidare verksamheterna även i tuffa tider.

Turordningsreglerna är också viktiga för människorna ute på arbetsmarknaden. Förrförra helgen presenterades en undersökning där det framgick att 25 procent av alla yrkesverksamma vantrivs på sin arbetsplats. Samtidigt är det få av dessa människor som är beredda att byta arbetsplats. Det beror på de regler och den lagstiftning som skapar inlåsningseffekter på arbetsmarknaden. Det är viktigt att se över dem så att vi kan skapa en trygg och flexibel arbetsmarknad så att människor vågar byta arbetsplats och kan känna sig trygga med den kompetens de har. I slutändan är det vad som behövs för att hitta ett nytt arbete eller få vara kvar på sitt gamla jobb.

Statsrådets svar är glädjande, och jag hoppas att vi kan fortsätta att diskutera frågorna. Som nämndes tidigare finns flexicurity i Danmark. Det är ett intressant exempel på hur en trygg och flexibel arbetsmarknad skapas

där fler människor kan få ett arbete och fler människor kan trivas på sin arbetsplats.

Prot. 2014/15:26
25 november

Anf. 8 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag delar Fredrik Christenssons uppfattning att det är viktigt att man är trygg i sin kompetens för att man ska våga och kunna byta arbete. Vi behöver en större rörlighet på svensk arbetsmarknad. Katarina Brännström var också inne på att det behövs en större rörlighet. Jag delar den uppfattningen.

Vi måste se till vad som krävs för att människor ska vara trygga i sin kompetens och för att vi ska få den större rörligheten. Ett viktigt svar på den frågan är utbildning. Det gäller reguljär utbildning, återkommande kompetensutveckling och yrkesutbildningar utformade i nära samarbete med arbetsgivarna. Det behövs stora satsningar på utbildning eftersom kompetensbehoven är stora så att företagen kan få tag i rätt kompetens och så att människor ska kunna, vilja och våga byta arbete.

En annan viktig fråga är hur Arbetsförmedlingen fungerar. Matchningen behöver bli mycket bättre. Det är ett av skälen till att regeringen satsar stort på utbildning och gör om stora delar av arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingens uppdrag. Det är för att vi vill se en större rörlighet på arbetsmarknaden.

Boriana Åberg tar upp exemplet med kommuner som behöver säga upp lärare. Min egen fackliga bakgrund är just som facklig företrädare för lärarna. Min erfarenhet är att det brukar gå bra att komma överens om att det ska vara rätt kompetens på rätt plats och att det är viktigt att säkerställa att personer inte sägs upp på osakliga grunder. Jag har varit med om att förhandla i liknande situationer. Min erfarenhet är att sådana situationer i princip alltid går att lösa på ett pragmatiskt och flexibelt sätt där kompetensen tas till vara.

Jag noterar ändå, herr talman, att Katarina Brännström nu uppmanar en socialdemokratisk arbetsmarknadsminister att förändra turordningsreglerna i LAS. Det är något som under åtta år med en moderat arbetsmarknadsminister inte var på tapeten.

Anf. 9 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Tack än en gång för svaret!

Problembeskrivningen är vi rörande överens om – en trygg och flexibel arbetsmarknad. Vad vi däremot lägger i orden trygg och flexibel arbetsmarknad är där vi skiljer oss åt. I grund och botten handlar det om att ta bort de hinder som har skapats med turordningsreglerna som säger sist-in-först-ut, som gör att människor inte vågar byta arbetsplats eftersom de hamnar sist i turordningsreglerna och riskerar att bli uppsagda först om företaget eller arbetsgivaren blir tvungen att säga upp personal.

Arbetsmarknadsministern nämnde att Arbetsförmedlingen behöver förändras i grunden. Det är ett bra steg. Men det viktigaste är att se till att få ett system som fungerar på sikt. Därför vill vi också ha privata arbetsförmedlingar.

Utbildningen och kompetensen är viktiga, och det är viktigt att man kan validera kompetensen. Ett sätt att utbilda sig nu för tiden är genom arbetsgivaren och genom att arbetsgivaren betalar utbildningar. Att se till

Svar på
interpellationer

att vi får en validering som fungerar för de utbildningar som är attraktiva på arbetsmarknaden tror jag också är väldigt viktigt.

Det är som sagt positivt att arbetsmarknadsministern vill låta undantagen finnas kvar, men jag hoppas att vi fortsättningsvis kan diskutera vidare undantag eller att slopa turordningsreglerna på sikt.

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi delar uppfattningen att det behövs rörlighet, trygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden. Vi delar inte uppfattningen att turordningsreglerna skulle vara ett hinder mot detta.

Jag vill tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:122 om lex Laval

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Katarina Brännström har frågat mig dels om jag avser att riva upp eller förändra lex Laval, dels om jag är beredd att äventyra den svenska modellen med att driva förändringar inom EU-fördraget.

Jag kan försäkra Katarina Brännström om att jag inte vill äventyra den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Regeringen vill göra tvärtom. Vi jobbar för att stärka modellen. Och det är ett jobb som måste göras både här i Sverige och inom EU.

Arbetsstagare här i Sverige ska ha goda arbetsvillkor, och då krävs att både svenska och utländska arbetsgivare i grunden behandlas lika.

Det är inte så att jag vill ställa andra och hårdare krav på utländska arbetsgivare.

Jag vill att arbetstagare ska ha goda villkor. Regeringen vill att oavsett var man kommer ifrån ska principen vara att lika arbete ska ge lika lön här i Sverige. Goda arbetsvillkor i Sverige kräver att alla arbetsgivare följer tillämpliga svenska lagar och kollektivavtal.

För att lyckas med detta vill regeringen att den svenska utstationeringslagen, inklusive lex Laval, ses över och skärps inom ramen för vad EU-rätten tillåter. Det kan på sikt också krävas förändringar av EU:s regelverk.

Anf. 12 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret, även om svaret kan göra mig och en del andra något oroade.

Vi kan vara överens om en hel del i svaret. Vi vill båda värna den svenska modellen, och vi vill att alla som arbetar i Sverige ska ha goda arbetsvillkor och bra löner.

Men både ministern och jag vet att det inte är någon enkel materia med EU-fördrag, där öppenhet, en inre marknad och en fri rörlighet av varor och tjänster är övergripande många andra krav och önskemål från enskilda medlemsländer.

När domen kom mot Sverige var regeringen nödgad att vidta åtgärder och stifta en lag. Det blev lex Laval. Innan dess gjordes det rejäla utredningar och avvägningar, så lagen kom inte till på måfå.

När nu ministern skriver i sitt svar att man vill se över utstationeringslagen och lex Laval – och till och med skärpa lagarna inom ramen för EU:s regelverk – kan det bli mer ord än realitet. Att ge sig på och ändra här kan öppna slussar som ingen av oss vill se. Att få 28 medlemsländer att enas kring något som ska ge svenska krav mer inflytande och som stärker den svenska modellen är verkligen inte enkelt. Det kan ju bli tvärtom.

Vi lever i en alltmer globaliserad värld, och Sverige är inne i en av de snabbaste omvandlingsfaser som vi någonsin har upplevt. Då går det inte att backa tillbaka till en tid då Sverige hade stängda gränser, då LO bestämde vem som skulle få komma hit och jobba och då konkurrensen var nästan noll i vissa branscher. Internationalisering och öppenhet ställer svåra krav, på oss och på andra länder. Men ett syfte med EU var just den fria rörligheten. Att försöka bygga upp hinder är inte längre möjligt.

Självklart ska alla ha goda villkor, men vem säger att en polsk arbetare som har ett eget avtal med samma miniminivå som svenska kollektivavtal inte har goda villkor?

Det finns inte endast en modell som är den enda rätta. För att människor i andra länder ska kunna komma ur sin fattigdom och för att Sverige ska fortsätta att utvecklas behövs en öppenhet. Vi ska ha en mycket god kontroll av dem som arbetar här och hur det går till på svenska arbetsplatser, och det ska ske av myndigheter. Men även parterna har en viktig roll att spela. Alla som kan och vet om något som är dåligt ska anmäla detta.

Det är helt oacceptabelt att människor utnyttjas – där tror jag att arbetsmarknadsministern och vi är helt överens.

Men protektionism och särregler för utländska företag kommer inte att hålla i EU. Det visar de domar som fallit, och där även Sverige dömdes efter skandalen i Vaxholm.

Detta är verkligen svår materia, och ju mer man tränger in i den, desto mer förstår man att det är väldigt små marginaler man har att röra sig inom. Vi, liksom många andra länder, kan ha synpunkter på både det ena och det andra inom EU:s regelverk, men vi har att rätta oss därefter. Att ändra i fördrag eller i EU-rätten är nog inte möjligt – det tror inte jag i alla fall.

Jag tror att det är farligt att göra som ministern gjorde före valet, innan hon var minister, att gå ut och lova när LO pressar på och säger att man måste riva upp. Jag tror att det är ett önsketänkande som inte kommer att bli en realitet, men självklart kommer vi här i kammaren att följa det arbete som regeringen gör på detta område. Jag tror att det som alliansregeringen gjorde är ungefär så långt man kan komma. Det är mycket små förändringar, som är rimliga om man ska hålla sig till EU-rätten.

Anf. 13 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Redan under förra mandatperioden med den förra regeringen var riksdagsmajoriteten för att vi måste göra en förändring på det här området.

Det första problemet är såklart det som hände Byggnads och Elektrikerna. Det var inte nog med att deras strejk förklarades olaglig, eller vad man ska kalla det, utan de fick även betala skadestånd.

Sedan finns det också reella problem med den här lagen. Det handlar om att man till exempel inte kan kräva försäkringsskydd för arbetstagare som kommer hit och arbetar. Det innebär att det är arbetsgivaren som ska bevisa att det finns missförhållanden som strider mot grundläggande

svenska rättigheter för arbetstagare. Men man släpper inte in någon annan på arbetsplatsen, till exempel fackliga organisationer, som är en part i andra sammanhang. En stor del av dem som omfattas av den svenska modellen släpps inte in för att kontrollera. Vi vet att det finns lönedumpning – det är ett faktum.

Det handlar om likabehandling oavsett varifrån man kommer, om man kommer från Sverige eller från ett annat land, och även rätt till fackliga rättigheter och stridsåtgärder.

Därför är jag glad att regeringen och Ylva Johansson aviserar att vi måste se över de här regelverken.

Vi har fått kritik från FN-organet ILO, International Labour Organization. Det intressanta där är att vi har fått kritik utifrån att vi har skrivit under en konvention om att vi ska ha strejkrätt men bryter mot den genom lex Laval. Det har underkänts av ILO. Det är förvisso en expertkommitté inom ILO, men jag tycker ändå att man bör ta kritiken på allvar för att vi har en lagstiftning som strider mot internationella konventioner som vi har skrivit under.

Även Europarådet har genom en kommitté för den sociala stadgan riktat kritik utifrån att vi inte kan upprätthålla strejkrätten och förhandlingsrätten, framför allt.

Jag tycker att det är fullständigt naturligt att regeringen nu ser över lagstiftningen, ser till att vi följer gällande internationella konventioner och ser till att det råder likabehandling oavsett vilket land man kommer ifrån och grundläggande fackliga rättigheter inte minst här i Sverige.

Jag är lite förvånad över kritiken mot bakgrund av att en riksdagsmajoritet redan förra gången gav regeringen i uppdrag att göra någonting åt det här. Vi kan se att det är reella problem på arbetsmarknaden, så det är inte bara ett påhitt. Det fungerar inte i praktiken.

Jag är som sagt glad att regeringen ser över det här. Man får såklart titta på EU-rätten också, men där kan vi jobba på två fronter: se till att vi kan förbättra regelverket utan att det bryter mot EU:s reglemente men samtidigt driva på för ett bättre regelverk på EU-nivå. Vi har till exempel krävt ett socialt protokoll som innebär att den fria rörligheten inte får överordnas grundläggande rättigheter för medborgarna, inte minst fackliga rättigheter. Jag tror att vi ska driva det på flera fronter.

Det är många som menar att vi inte behöver utforma lagen som vi har gjort. I Danmark har man till exempel gjort på ett annat sätt. Det är fullt möjligt att förbättra det här.

Jag gläder mig åt regeringens arbete. Man får såklart göra det här på ett genomarbetat sätt. Jag ser verkligen fram emot det.

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först göra en markering: Om man jämför anständiga och lika villkor på arbetsmarknaden med att stänga gränser, då tycker jag att man pratar dumheter.

Det handlar om att människor ska ha anständiga och lika villkor. De som arbetar i Sverige ska jobba på samma villkor oavsett om de kommer från ett annat land eller är bosatta och uppvuxna i Sverige.

Det handlar inte om några särregler för företag med utstationerade arbetstagare. Det är det vi inte vill ha. Vi vill ha lika regler.

Utstationeringsdirektivet har begränsningar. Bakgrunden till utstationeringsdirektivet var ju också att man från början hade ett förslag som var mycket mer långtgående, där man kunde ställa krav på avtal som fullt ut motsvarade svenska kollektivavtal. I förhandlingar krävde sedan en del länder att man skulle ändra direktivet så att det skulle bli möjligt att konkurrera med lägre löner. Så blev det också i direktivet. Men det är inte hugget i sten att det måste vara så för alltid. Jag tror att det är allt fler länder som ser problemen. Det skulle behövas en förändring av utstationeringsdirektivet.

Det är regeringens uppfattning att den lagstiftning som den gamla regeringen drev igenom gjorde en onödigt snäv tolkning av gällande direktiv. Sedan dess har det skett förändringar i EU:s regelverk, vilket ger utrymme för att ändra den nationella lagstiftningen, utstationeringslagen, för att stärka kollektivavtalens roll och den svenska modellen. Det är absolut möjligt att göra.

Det finns också en parlamentarisk utredning som arbetar med frågan. Anledningen till att vi har en utredning är just att vi ska få gedigna och genomarbetade förslag att ta ställning till. Vi ska inte behöva förlita oss på vad Katarina Brännström tror är möjligt att göra.

Jag har för avsikt att tillsammans med mina kolleger i ministerrådet driva frågan om ett socialt protokoll av de skäl som Hillevi Larsson tog upp här. Det är viktigt för att vi ska få en hygglig balans mellan den fria rörligheten och de fackliga och sociala rättigheterna.

Jag kommer också att ta upp den specifika frågan om utstationeringsdirektivet. Jag är inte ensam om att vilja driva den frågan, utan flera av mina kolleger har samma önskan att göra förändringar av utstationeringsdirektivet.

Anf. 15 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Allt detta med utstationeringslagen, lex Laval och EU-direktivet är mycket svårhanterlig materia. Som jag påpekade tidigare finns det inte särskilt mycket utrymme för förändringar. Nu säger ministern att alliansregeringen gjorde en för snäv tolkning och att det i dag finns utrymme. Det är möjligt att det finns något som kan göras, men det kommer inte att bli några stora förändringar.

Det var mycket snack före valet. Det är alltid lätt att i opposition i en valrörelse avge löften som man senare, när man tvingas ta ansvar, inser inte kommer att kunna bli verklighet.

Det är rätt intressant vad LO-basen Thorwaldsson skriver – han kräver att lex Laval ska rivas upp. Ändå säger arbetsmarknadsministern: Nej, vi ska inte riva upp, men vi ska försöka göra förändringar. Man förstår ju redan när man läser detta att det inte är enkelt.

En sak som jag är glad över är att det egentligen inte finns några bevis för att det förekommer lönedumpningar. Hillevi Larsson påstod att det förekommer. Det vore intressant att höra vad som bevisar det.

Försäkringsskydd kan inte krävas i dag, nej. Det är den hårda kärnan som gäller – man har avtalat precis vilka områden som ska kunna ingå. Det är möjligt att det går att införa ett skydd även när det gäller försäkringar, och det kanske vore bra. Det återstår att se. Men jag tror inte att det kommer att bli några stora förändringar över huvud taget.

Det som hände i Vaxholm – att Byggnads blockerade och ropade ”go home” – kommer aldrig att hända igen, och det tycker jag är väldigt bra. Vi ska ha rörlighet för människor, tjänster och varor. Det är så det är tänkt med EU; det är en av grundreglerna. Det är också det som gör att vi kan konkurrera och har en marknad som fungerar väldigt väl. Här måste vi se till att myndigheter – framför allt Arbetsmiljöverket men även Skatteverket, Försäkringskassan och andra – finns ute och kontrollerar att det sköts enligt det gällande regelverket. Där tror jag att det finns mycket kvar att göra.

Vi får väl se vad den parlamentariska utredningen som jag själv har deltagit i landar i, men det är samma sak där: Det kommer inte att finnas särskilt stora marginaler för att göra de ändringar som LO har krävt eller som regeringen tror att man ska kunna göra. Sverige är ett av 28 medlemsländer. Det gör att vi inte kan ställa krav. Inte ens om man går ihop med ett par andra länder är det säkert att det går att enas när 28 länder måste tycka likadant.

Det här är svårhanterlig materia. Det är jättesvårt att se både det negativa och det positiva. Jag tror att det regelverk som gäller har vaskats fram och tillbaka så pass mycket att vi ska vara glada över att det finns.

Ingen vill att det vara dåliga villkor; det kan vi verkligen vara överens om. Men det är minimivillkoren som ska vara uppfyllda. Man kan aldrig säga att minimivillkor i ett svenskt kollektivavtal är dåliga villkor. För den som får det och kommer från en helt annan kultur och lönestruktur kan det vara ett otroligt lyft.

Jag tycker att vi ska vara lite ödmjuka inför hur bra vi har det i Sverige men också för hur andra länders modeller ser ut. Vi har kanske gått långt förbi dem. Att då kräva ytterligare möjligheter för svenska fack att stå upp för det som hände i Vaxholm tror inte jag är möjligt. Men det får vi väl se när vi återkommer i ärendet.

Anf. 16 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det har visat sig i många fall när man har varit ute och undersökt arbetsförhållanden – löner, arbetsmiljö, försäkringsskydd och sådant – att det finns stora problem.

Ett av problemen är att det är svårt att kontrollera villkoren. De fackliga organisationerna släpps inte ens in. Många som arbetar på sådana arbetsplatser är såklart rädda att vända sig till myndigheter eller facket. Man är rädd att förlora jobbet och bli hemskickad. Det finns alltså ett problem i detta, och det är inte bara att det finns risk för låga lönenivåer utan att kontrollen av att man över huvud taget följer regelverket haltar. Därför bör hela lagstiftningen ses över.

Jag kan inte riktigt förstå varför man driver linjen att man ska stoppa det här arbetet när vi har en majoritet i riksdagen som vill någonting annat. Vi hade det redan förra mandatperioden. Den borgerliga regeringen fick ett uppdrag – redan i september 2012 skulle man ha förändrat regelverket. Jag tycker alltså att det är lite konstigt att man inte vill följa riksdagens majoritet.

Jag förstår inte heller varför det är så skrämmande med likabehandling. Det handlar ju inte om att andra regler skulle gälla för människor som kommer hit från andra EU-länder och arbetar, utan det handlar om att de

ska garanteras samma grundläggande rättigheter. Det handlar alltså i grunden om att man inte ska diskriminera människor. Jag kan känna att det egentligen är ännu viktigare att man reglerar de här människornas arbetsförhållanden i och med att de kanske inte har en facklig organisation och att myndigheterna inte fullt ut kan göra kontroller.

Det handlar alltså om likabehandling och fullständiga fackliga rättigheter. Det är den svenska modellen, så egentligen är det den svenska modellen vi debatterar här i dag. Vi ska kunna försvara den även på EU-nivå.

Anf. 17 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Tack, arbetsmarknadsministern!

Att det här är en fråga som är ständigt aktuell och att LO vill ha förändringar vet vi sedan tidigare. Det är bra att få det tydliggjort även av arbetsmarknadsministern, för vi vet ju att banden mellan LO och det socialdemokratiska partiet är väldigt starka.

Det är bra om vi får den kopplingen förtydligad här. Är det regeringen eller LO som bestämmer i frågan? Är regeringen en knähund till LO, eller kan man stå upp för helheten?

Möjligheterna till förändring är, som min kollega Katarina Brännström förtjänstfullt har redogjort för här, väldigt små. Jag tror inte heller att vi vill förändra alldeles för mycket. Öppenheten och den fria rörligheten inom EU har varit bra. Den har tjänat oss väl, och den har tjänat EU väl. Inte minst Sverige, som är ett exportberoende land, mår bra av det här.

Allt det som sker med utstationeringsdirektiv och lex Laval har också varit uppe. Det var bedrövliga scener vi såg för ungefär tio år sedan i Vaxholm, då fackets män – för det var män – stod utanför en skola och skrek till baltiska arbetare som var här under förhållanden som var fullt lagliga: Go home!

Det är något jag tycker inte hör hemma i det svenska samhället. Det finns också många andra krafter som framför sådana åsikter.

Jag är för öppenhet, frihet och sjysta villkor. Det är egentligen inte detta vi diskuterar här. Vi har minimivillkor som måste uppfyllas. Där har man alla möjligheter, så jag har svårt att se problemet. Men jag skulle vilja höra hur arbetsmarknadsministern exakt ser på detta. Är det inte tillräckligt att man uppfyller de villkor som finns i lagen i dag?

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Katarina Brännström, Christian Holm och jag står långt ifrån varandra i den här frågan. De moderata ledamöterna ser inga problem. Jag ser betydande problem, och jag delar den uppfattningen med en ganska stor del av dem som är aktiva på arbetsmarknaden.

De förslag som har kommit till utstationeringskommittén står inte bara LO bakom, utan LO, TCO och Saco har lämnat in gemensamma synpunkter och gemensamma förslag på förändringar man anser borde göras i utstationeringslagen.

Det är viktigt att se att detta är två olika delar. Utstationeringslagen är en svensk lag som vi beslutar om här i Sveriges riksdag. Gränserna för hur långt man kan gå i den lagen sätts av utstationeringsdirektivet, som beslutas på EU-nivå. Det är min avsikt att vi ska riva upp den nuvarande lex Laval och utarbeta nya lagförslag i de avseenden det är möjligt inom ramen för utstationeringsdirektivet. Det är också min bedömning att det finns ett

betydande utrymme för att skärpa lagstiftningen inom ramen för gällande utstationeringsdirektiv.

Sedan är det också min avsikt att försöka förändra utstationeringsdirektivet. Där är det svårare att bedöma hur arbetet kan gå, men det kommer att vara en viktig prioritering för den här regeringen tillsammans med arbetet för ett socialt protokoll på EU-nivå och en fördragsändring.

Christian Holm talar lite föraktfullt om samarbetet inom arbetarrörelsen. Jag är stolt över det samarbetet. LO har sitt uppdrag av sina medlemmar. Det socialdemokratiska partiet har sitt uppdrag av sina medlemmar och av sina väljare. Det är olika uppdrag, men jag är stolt över att vi har ett samarbete inom arbetarrörelsen.

Herr talman! Jag vill också berätta att utstationeringskommittén kommer att få nya direktiv och en ny ordförande. Regeringen har för avsikt att besluta om detta på torsdag. Då kommer de nya direktiven att bli kända för mina meddebattörer.

Anf. 19 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jaha, då fick vi höra att det kommer att bli lite förändringar i den parlamentariska kommittén. Det var väl i och för sig inget oväntat. Det kan jag förstå. Vi får väl se vad som händer.

Jag tror att man ändå redan nu kan skönja att de stora ord som sades före valet lite grann har tonats ned. Även om man säger att LO kräver detta måste arbetsmarknadsministern ta andra hänsyn än till LO. Det är rimligt och rätt, och så ska det vara. Vi välkomnar ett förtydligande av regeringen om vad det är som ska ändras och vad som egentligen kommer att ske med den svenska lagen.

Den svenska lagen innebär ju i korthet att när det gäller företag som har sämre villkor än svenska minimikrav kan facken kräva anslutning till svenska kollektivavtal och också vidta stridsåtgärder. Men återigen handlar det om minimikrav. Lex Laval begränsar också möjligheten för facken att ställa helt orimliga krav. Det får man inte heller göra, enligt EU:s regelverk. Om det finns avtal som är minst lika bra som svenska minimikrav avseende både lön och villkor kan inte svenska kollektivavtal påtvingas företagen. Det är detta som gäller enligt EU:s regelverk och enligt den svenska lagen.

Det ska bli intressant att se vem som kommer att vinna kampen mellan LO och regeringen. Kommer lagen att rivas upp, eller kommer det att bli endast små, marginella förändringar som kanske också innebär förbättringar som vi kan välkomna? Det ska bli intressant att få se det.

Anf. 20 CHRISTIAN HOLM (M):

Herr talman! Tack, Ylva Johansson, för dina svar! Då vet vi att det blir förändringar. Kan statsrådet i dag säga någonting mer tydligt om exakt vilka förändringar som hon avser eller åtminstone önskar få igenom? Precis som Katarina Brännström kan jag känna att det är lite mindre stuns i kraven nu än det var före valet. Så är det väl – det finns löften före valet och kanske lite annan leverans efteråt.

Jag talade inte föraktfullt om det facklig-politiska samarbetet, som jag tror att det brukar kallas, mellan Socialdemokraterna och LO, utan det jag sa var mer informativt. Fackets, LO:s representanter, sitter ju med på absolut högsta nivå i det socialdemokratiska partiet. Självklart diskuterar vi

också att det blir färre medlemmar i facket, och vi vet att Socialdemokraterna får färre väljare varje val, och det är klart att det kan hänga ihop.

Men vi vet också att socialdemokratien har tydliga intressen av att hålla sig väl med LO – ungefär 70 miljoner om året i direkt ekonomiskt stöd. Det är klart att det är intressant och viktigt för väljarna att få reda på vad detta innebär och hur det påverkar. Kopplingen blir allt tydligare, och det är viktigt att det framkommer i den politiska debatten.

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig ta upp den sista delen. Jag tror att det skulle vara bra om fler partier redovisade sitt ekonomiska stöd, så att väljarna kunde ta ställning till det. Då får man se vad man tycker är rimligt eller inte.

Det har varit en del hårda ord i den här debatten. På torsdag tar regeringen beslut om tilläggsdirektiv, och en ny ordförande för den parlamentariska utredningen om utstationeringslagen kommer att offentliggöras. Trots att vi kanske har skilda utgångspunkter här är det min förhoppning att vi kan ta fasta på det Katarina Brännström säger om ett konstruktivt samarbete i utredningen. Det har det varit hittills – jag har själv fram till nyligen varit ledamot av utredningen – och jag hoppas att vi får se det också i fortsättningen, så att vi kan värna svenska kollektivavtal och den svenska modellen i EU-miljön, där det inte alltid är så enkelt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2014/15:117 om utvisningar av asylsökande assyrier och yezidier till Irak

Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Robert Hannah har frågat mig om jag och regeringen har gjort bedömningen att Irak kan erbjuda nationellt skydd till personer som tillhör minoriteterna assyrier och yezidier, om jag och regeringen definierar de pågående massiva övergreppen i Irak mot assyrier och yezidier som folkmord, vilka förpliktelser jag anser att Sverige har för att stoppa utvisningarna, hur svår situationen i Irak måste bli innan jag inför en allmän möjlighet för alla dem som i dag lever som papperslösa att åter ansöka om asyl utan att behöva vänta fyra år, samt på vilket sätt jag och regeringen avser att kvalitetsgranska dessa avvisningar för att säkerställa att misstag inte har begåtts, att man undviker att misstag begås i framtiden och att Sverige inte kommer utsättas för kritik från FN:s flyktingorgan UNHCR.

Jag vill påminna Robert Hannah om att varken jag eller någon annan i regeringen får ingripa i eller påverka enskilda ärenden som handläggs av ansvariga myndigheter eller domstolar.

Det är Migrationsverket som först prövar skyddsbehovet för den som söker asyl i Sverige. Ett avslag kan överklagas till migrationsdomstol. Migrationsöverdomstolen är sista instans, och dess avgöranden är praxisbildande.

Prot. 2014/15:26
25 november

Svar på
interpellationer

Skyddsbehovet prövas i enlighet med utlänningslagen, och den individuella bedömningen görs alltid utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. I prövningen ingår också frågan om det finns ett realistiskt och verkligt internt flyktalternativ i hemlandet för den asylsökande. Asylsökande som bedöms vara flyktingar, alternativt skyddsbehövande eller övriga skyddsbehövande, har rätt till uppehållstillstånd.

Framkommer nya omständigheter efter att ett beslut om avvisning eller utvisning vunnit laga kraft kan Migrationsverket pröva om dessa omständigheter utgör verkställighetshinder. En avvisning eller utvisning av en utlänning får aldrig verkställas till ett land om det finns skälig anledning att anta att han eller hon riskerar dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Inför besluten i enskilda ärenden har Migrationsverket tillgång till en omfattande rapportering om situationen i de asylsökandes hemländer. Migrationsverkets handläggare och beslutsfattare har stöd av rättspraxis, riktlinjer och rekommendationer för att nå en enhetlig rättstillämpning med hög kvalitet. Migrationsverket arbetar med systematisk kvalitetsuppföljning av handläggande och beslutsfattande. Jag har förtroende för Migrationsverkets arbetssätt. Givetvis följer jag Migrationsverkets arbete, men det är inte regeringen som kvalitetsgranskar enskilda ärenden.

Sverige är förpliktat att tillhandahålla möjligheten att söka asyl och få en sådan ansökan prövad enligt en ordning som står i överensstämmelse med internationella förpliktelser. Vi uppfyller detta och har ett regelverk som svarar mot höga krav på rättssäkerhet.

När det gäller regeringens syn på de fasansfulla handlingar som begås i Irak, men även i Syrien, kan jag hänvisa till utrikesministerns svar i kammardebatten den 7 november 2014 på Birgitta Ohlssons interpellation om Islamiska statens/Daeshs folkmord i Irak och Syrien och till biståndsministerns svar den 29 oktober 2014 på Robert Hannahs skriftliga fråga om den humanitära situationen för IS offer.

Anf. 23 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Tack, justitie- och migrationsministern, för ditt svar! Jag kan dock börja med att säga att jag hade sett samma text om jag hade gått in på Wikipedia eller om jag hade gått in på lagtext.se som det du säger till mig, det vill säga du har i princip inte svarat mig någonting.

Men jag ska gå till sakärendet. Tyvärr handlar det inte om ett enskilt ärende, vilket migrationsministern påstår. Detta handlar tyvärr om ett systematiskt utvisningsbeslut som ges i princip samtliga yezidier eller assyrier som åter söker asyl efter att de har fått avslag, det vill säga före detta papperslösa som återigen har fått möjligheten att söka. Att hävda att det är enskilda ärenden är faktiskt en ren lögn.

Migrationsministern hänvisar till utrikesminister Margot Wallströms svar till mig i en interpellationsdebatt tidigare under den här månaden. Utrikesministern bekräftade i sitt svar till mig att det föreligger risk för folkmord, det vill säga din minister i din regering hävdade att det finns risk för folkmord på de här två folkgrupperna. Därför undrar jag, herr talman, om migrationsministern skulle kunna besvara frågan: Vad innebär det för förpliktelser för Sverige i migrationsrättsligt hänseende när det finns en risk för folkmord för de personer som Migrationsverket nu skickar tillbaka?

Herr talman! Till och med Wikipedia kan ha rätt ibland. Och ordningen är faktiskt den att Migrationsverket prövar de här fallen enligt de lagar och regler som finns. Om man inte är nöjd med det kan man sedan överpröva det och överklaga det till migrationsdomstolen.

Jag kan inte som minister – det kan inte Robert Hannah heller – gå in i enskilda ärenden och säga: Nu ska ni besluta på det sättet eller på det sättet. Inte heller när det gäller praxisdelen kan vi utöva den typen av maktutövning som Robert Hannah tydligen gärna eftersträvar.

Inget land i Europa tar lika stort ansvar för flyktingsituationen i Syrien och Irak som Sverige gör. Vi har ungefär 70 000 asylsökande i år. Det kanske är uppemot 100 000 asylsökande nästa år. Många av dessa människor kommer från de här regionerna – Irak och Syrien – och flyr undan det fruktansvärda krig som pågår där. Räknat per capita är Sverige det land som tar emot allra flest av dessa. De allra flesta av dem som flyr från Syrien och många av dem som flyr från Irak får också permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Jag skäms inte ett ögonblick, ska jag säga, för den politik som vi för. Det är nämligen vårt land som visar att man kan ge dessa människor skydd, stöd, tak över huvudet och mat för dagen – det handlar om dem som nu flyr från dessa förhållanden.

Försök inte utmåla Sveriges flyktingpolitik som hård och kall i det här avseendet! Det är tvärtom. Vi tar ett väldigt stort ansvar.

Robert Hannah är oroad för att vi ska få kritik av UNHCR. Det händer ibland att Sverige får kritik av UNHCR i vissa frågor och i vissa detaljer. Men generellt sett ger UNHCR mycket höga betyg till Sverige för vårt flyktingmottagande. Man talar till och med om Sverige som ett av de bästa länderna när det gäller en rättssäker migrationspolitik.

Men alla som kommer har inte skyddsbehov. Varje fall måste prövas individuellt. Har man skyddsbehov får man stanna. Har man inte skyddsbehov får man inte stanna, och då avvisas man igen. Så måste ordningen vara. Jag tänker inte ta på mig att gå in i dessa enskilda ärenden och avgöra dem på politisk väg, utan det är en fråga för Migrationsverket och migrationsdomstolen.

Sedan gäller det folkmordsfrågan. Såvitt jag vet uttalade aldrig den tidigare regeringen, den borgerliga regeringen, att det som pågår i Irak och Syrien är att anse som folkmord i juridisk mening. Det beror på att folkmord som ett juridiskt begrepp i första hand också prövas av domstol, innan man kan börja använda det. Det är alldeles riktigt att det då som en följd av det följer ett antal förpliktelser.

Vad jag kan säga är att det som pågår är avskyvärda handlingar. De kan många gånger dessutom betraktas som och anses vara brott mot mänskligheten. Precis som utrikesministern har sagt kan det föreligga en risk för folkmord. Men att det är ett fullbordat folkmord eller att det pågår ett folkmord sa inte den gamla regeringen, och det har inte den nuvarande regeringen heller gjort hittills.

Det innebär naturligtvis inte att det har någon avsevärd betydelse för bedömningen i varje enskilt fall. Det är klart att man inte får avvisa en person om det finns, som det står, skälig anledning att anta att han eller

Svar på
interpellationer

hon riskerar dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Så är lagreglerna, och jag litar på den ordning vi har, att våra domstolar och Migrationsverket tolkar de lagarna på ett korrekt sätt.

Anf. 25 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! När en utrikesminister uttalar att det finns en risk för folkmord innebär det enligt folkmordskonventionen att det finns vissa förpliktelser att stoppa sådana folkmord. Därför undrar jag, med tanke på att Stefan Löfven till exempel under sitt sommartal uttalade att Sverige ska göra allt i sin makt för att hjälpa till att stoppa Isis, hur det kan ligga i samma riktlinje att systematiskt skicka tillbaka personer som tillhör de här två folkgrupperna, som riskerar att utsättas för folkmord. Vilka är Sveriges förpliktelser i det här ärendet, när det finns risk för folkmord och folkmordskonventionen faktiskt uttalar att Sverige har förpliktelser när man anser att det finns risk för folkmord eller försök till folkmord, som det står i konventionen?

Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi ska naturligtvis göra allt för att försöka förhindra det som nu sker, tillsammans med andra länder. Det gör vi också.

Ett initiativ som den här regeringen nu tar är att stoppa dem som reser ned för att träna eller delta i strid, i förlängningen, med den typ av terroristnätverk som IS är. Jag ska kanske informera Robert Hannah om att den tidigare regeringen gick ut och sa att man tänkte kriminalisera stridande för IS, men när vi kom till Justitiedepartementet den 3 oktober fanns det inte ett skrivet papper om detta. Det fanns inte ens ett utkast till ett utredningsdirektiv om det här, utan det är vi i den nya regeringen som har fått dra igång den processen. Inom kort kommer vi att tillsätta en sådan utredning för att se till att vi kan leva upp till de förpliktelser som bland annat följer av den nya FN-resolutionen.

Vi gör vad vi kan på svensk hemmaplan, så att säga, men också i samarbete med andra länder för att försöka få stopp på detta.

Vi tar hand om väldigt många som är asylsökande från den här regionen. Utmåla inte Sverige som ett land där man inte tar socialt och solidariskt ansvar! Det är faktiskt precis tvärtom. Och innan du ställer dig i riksdagens talarstol och anklagar människor för lögn tycker jag nog att du ska kontrollera vad sanningen egentligen är.

Jag har inte möjlighet som minister att gå in i enskilda ärenden. De här frågorna ligger på Migrationsverket och migrationsdomstolen. Den ordningen måste man faktiskt respektera.

Anf. 27 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Jag tycker att det kan vara bra att fokusera på vad man vill göra när man är i regering i stället för på vad andra gjorde när de var i regering. Det kan vara en ganska bra utgångspunkt om man vill vara med och styra ett land.

I mina ögon borde det vara självklart att det är sannolikt att varje enskild person som tillhör folkgruppen assyrier eller folkgruppen yezidier som skickas tillbaka till Irak kommer att känna en välgrundad fruktan för

att utsättas för allvarliga övergrepp, eftersom det finns en risk för folkmord, eftersom den irakiska staten inte har möjlighet att skydda sin lokalbefolkning, eftersom vi har en terrororganisation som väljer att sälja kvinnor på slavmarknader och eftersom vi har en terrororganisation som systematiskt utrotar män i byar om de är över tolv år.

Det pågår alltså ett systematiskt övergrepp mot dessa två folkgrupper. Det känns som att ni faktiskt skulle kunna göra mer än att gå runt och tro att det här löser sig av sig själv och att den socialdemokratiska regeringen är så himla god. I stället för att, som Folkpartiet vill, delta i den USA-ledda koalitionen för att stoppa folkmordet vill ni ju straffa till exempel svenskurder som reser ned till Irak för att stoppa detta – vilket de gör med tanke på att Sveriges regering inte vill hjälpa till.

Jag vill också påpeka att Sverige faktiskt har förpliktelser att bedöma de här fallen annorlunda när utrikesministern uttalar att det finns en risk för folkmord. Min uppmaning är alltså att migrationsministern ska se över hur man har hanterat ärendena – det är nämligen fler än ett; jag känner till över 15 ärenden – och undersöka om det har gjorts korrekta bedömningar i de fallen.

Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är ett stort antal asylsökande från både Irak och Syrien som kommer till Sverige. När det gäller den irakiska delen är det fler som får stanna än som avvisas. En del av dem vi avvisar avvisas dessutom enligt Dublinförordningen, det vill säga till det land där de ska söka asyl – det första ankomstlandet i Europa. Men jag skulle nog vilja säga att vi tar ett mycket stort ansvar för den humanitära katastrof de här frågorna faktiskt handlar om.

Jag tror att Robert Hannah missuppfattar vad vi vill göra när det gäller att kriminalisera dem som tränar för strid i terroristnätverken. Vi tänker naturligtvis inte kriminalisera de svenskurder som åker ned, utan vi talar om dem som strider för eller tränar med terroristorganisationerna. I botten har vi dessutom en FN-resolution om att göra detta, och den är bindande för alla världens medlemsstater.

Vad jag påpekade var bara att det när vi kom in på Justitiedepartementet inte fanns någon påbörjad process i den här frågan, trots att det fanns en del yviga löften före valet. Det är i stället vi som får påbörja processen, och vi gör det så snabbt vi kan. Jag menar nämligen att det är viktigt att försöka sätta stopp för den här typen av resande ned till terroristnätverk.

När det gäller den här frågan menar jag i sak att vi tar det ansvar vi ska. Vi kan dock inte på politisk nivå ta över de avgöranden Migrationsverket och domstol har att fatta. Återigen: Vi har tydliga riktlinjer att utgå ifrån, och det är att en avvisning inte får ske om han eller hon riskerar dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning. Det tycker jag är en väldigt tydlig utgångspunkt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2014/15:26
25 november

Svar på
interpellationer

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:129 om oberoende observatörer vid tvångsavvisningar

Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Christina Höj Larsen har frågat mig om jag har gjort ställningstagandet att det bör införas ett system med oberoende observatörer vid tvångsavvisningar från Sverige. Höj Larsen har även frågat ifall jag, om så är fallet, avser att ta initiativ till att införa ett dylikt system och vilka tidsramarna är.

Inledningsvis vill jag understryka att den svenska ordningen ger goda förutsättningar för att säkerställa att personer som ska utvisas med tvång behandlas humant och med värdighet under hela processen. Ansvariga myndigheter är alltid skyldiga att behandla enskilda individer med respekt för deras integritet och får aldrig använda mer tvång än vad som är nödvändigt.

Min uppfattning är att detta förhållningssätt också genomsyrar våra svenska myndigheters agerande i samband med att utvisningsbeslut ska verkställas. För det fallet att ett fel ändå uppkommer i samband med ett enskilt ärende finns möjlighet att låta åklagare utreda detta inom ramen för en sedan länge etablerad ordning.

Den 1 maj 2012 genomfördes i svensk rätt de lagändringar som föranleddes av EU:s så kallade återvändandedirektiv. I direktivet föreskrivs bland annat att medlemsstaterna ska sörja för ett effektivt övervakningssystem vid påtvingade återvändanden. I propositionen för direktivets genomförande konstaterade regeringen att det finns ett flertal instanser i svensk rätt vilka kan anses utöva en sådan tillsyn som avses i direktivet. Jag delar uppfattningen att dessa instanser utgör en viktig del av den ordning som ska säkerställa att enskilda individers rättigheter tillgodoses. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen på området.

Anf. 30 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Jag tackar migrationsministern för svaret.

Ja, svenska utvisningar ska ske under humana och värdiga former. Ändå har det nyligen, återigen, framkommit uppgifter som får detta att komma på skam. Radioprogrammet *Kaliber* har granskat ett stort antal utvisningar från Sverige, och de har fått fram uppgifter om att det vid ett flertal tillfällen har förekommit att Kriminalvårdens transporttjänst har injicerat lugnande narkotikaklassade medel under tvång.

I Sverige är det olagligt att ge lugnande injektioner mot någons vilja om inte personen är omhändertagen enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård. Den psykiatriska tvångsvården är ett av mycket få tillfällen då man upphäver en persons grundlagsskyddade rättigheter. När vi ser att detta ändå har förekommit utanför den psykiatriska tvångsvården – de mycket strikta ramar vi har satt för att skydda individens integritet – är det väldigt allvarligt.

Det är inte heller första gången vi får vetskap om den här typen av övergrepp; *Kaliber* plockade fram uppgifterna redan 2010. Det är alltså ingen nyhet för myndigheterna. Röster har höjts för att införa ett system med oberoende observatörer vid tvångsavvisningar, och det är en lösning vi förespråkar. När det nu återigen har visat sig att Sverige brister i sitt

åtagande att utvisningarna ska ske under humana och värdiga former är det dags att aktualisera frågan.

Det är därför jag står inför vår migrationsminister i dag. Jag vill höra om det finns en vilja att se till att inte heller personer som ska utvisas från-tas den här viktiga, grundlagsskyddade rättigheten.

Prot. 2014/15:26
25 november

Svar på
interpellationer

Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANS-SON (S):

Herr talman! De fall med tvångsinjiceringar Christina Höj Larsen tar upp ser vi naturligtvis mycket allvarligt på. Det gäller inte bara regeringen utan också Kriminalvården, som ju har hand om dessa resor.

Om det är så att detta har förekommit pekar allt mot att det är ett lagbrott, och det får då utredas i vederbörlig ordning. Nu vet jag att Kriminalvården har gjort en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg just om att genomföra den typen av utredning, och jag utgår ifrån att de går till botten med det. Jag kan inte föregripa en sådan utredning. Om det i slutändan kanske landar i domstol måste det vara domstolen som avgör vad som har hänt och i så fall hur man ska se på den saken. Om det har förekommit är det dock troligen ett lagbrott, och det finns naturligtvis alla skäl att se allvarligt på det.

När det sedan gäller oberoende observatörer tror jag att nummer ett är att man ska kunna genomföra avvisningarna, och det av flera skäl. Grunden i migrationspolitiken är trots allt att man får stanna om man har skyddsbehov. Har man inte skyddsbehov får man inte stanna, och då måste det finnas sätt att avvisa dem som inte får stanna. Det kan ske antingen på frivillig basis eller, i värsta fall, med de tvångsmedel vi i dag använder oss av. Precis som Höj Larsen säger är det viktigt att det genomförs på ett värdigt sätt, och i de allra flesta fall går det odramatiskt till.

Enligt de direktiv som ligger till grund för det här talar man om ett effektivt övervakningssystem. Det finns ingen generell definition av vad som är ett effektivt övervakningssystem, men hittills har vi sagt att de institutioner vi har – Justitiekanslern, Justitieombudsmannen, Migrationsverket i sig, Rikspolisstyrelsen och så vidare – är tillräckliga för att leva upp till det. Vi har i dagsläget inga planerade initiativ för att ändra på detta, om vi inte får signaler om att rättsläget har förändrats. I så fall får vi ta upp frågan igen.

Om vi ska ta upp frågan uppkommer två saker. Den ena är naturligtvis en budgetfråga; det här är inte gratis att göra, och då måste vi ha pengar till det. Jag ska säga att jag inte har några pengar avsatta i vår budget nu, och det har inte Vänsterpartiet heller eftersom ni står bakom budgeten. Den andra saken är att hitta vem som i så fall ska vara oberoende observatörer.

Det är inte alltid lätt att hitta frivilligkrafter som gärna vill ställa upp på detta, för om man gör det finns det en risk att man legitimerar förfarandet i sig. Och det är inte alltid de som accepterar att vi över huvud taget har tvångsavvisningar på det här sättet.

En variant skulle kunna vara att ge uppdraget att övervaka detta till en annan myndighet. Men innan vi är där måste vi ha en budget för det, och sedan får vi lösa frågan om vem som skulle stå för detta.

Än så länge, som sagt, tycker jag nog att systemet i huvudsak fungerar bra. Jag utgår från att de här fallen utreds ordentligt av de instanser som har det ansvaret.

Anf. 32 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Frågan för dagen är just hur vi tycker att det här funkar för oss. Uppgifterna framkom alltså första gången 2010. Sedan dess har myndigheterna haft ganska gott om tid på sig att utreda och titta på fallen, för dessa fall som *Kaliber* nu återigen tar upp, och som jag också ser att myndigheten tar upp, går ju ända tillbaka till 2009.

Mitt svar är att det här funkar väl så där för oss om vi är beroende av journalisters avslöjande av den här typen av väldigt allvarliga övergrepp på personers grundlagsskyddade rättigheter. Då tycker jag, precis som kommissionen ursprungligen föreslog, att det skulle kunna vara någon typ av övervakning. De föreslog frivilligorganisationer. Jag håller helt med om att det inte är en lämplig lösning. Vi hör också av organisationerna själva att de inte alls är intresserade av det. Det kan uppkomma ganska allvarliga svårigheter om man ena dagen jobbar med papperslösa och gömda och andra dagen ska följa med på tvångsutvisning. Det förstår jag mycket väl.

Det som är intressant är just detta att vi ser att det här är personer som absolut inte har något skyddsnät. Det är några av de allra mest sårbara människor som finns i vårt samhälle som ska utsättas för en mycket svår åtgärd, nämligen tvångsmässigt återvändande. Att vi i den situationen har den yttersta varsamheten och respekten för att de mänskliga rättigheterna följs tycker jag är helt avgörande.

Det är helt sant att vi inte har någon budget för detta. Det vi vill ha är ett samtal om hur vi ser till att det här inte sker igen. Ett sätt skulle kunna vara att under JO och JK göra stickprovskontroller eller liknande och att man skulle kunna ta in det i budgeten i ett senare läge.

Det man framför allt måste fråga sig är: Vilka möjligheter har en person som under deportation har utsatts för detta, och som sedan sitter i Afghanistan eller Somalia, att berätta om det och kräva att det sker någon typ av åtgärd i Sverige? Det säger sig självt att de har ganska små möjligheter. Jag tycker att det här är allvarligare än så.

Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag förstår mycket väl problematiken när man väl är ute ur landet. Hur ska man då kunna prata med Justitieombudsmannen eller Justitiekanslern?

Det finns ett argument här. Å andra sidan har vi inte löst frågan om vem som i så fall ska stå för tjänsten med oberoende observatörer. Dessutom måste vi vara beredda att sätta av pengar till det.

Det enda jag kan säga i dag är att jag ser problemet och tänker följa upp det väldigt noga för att se vilka signaler som finns. Inte minst ska det bli intressant att se vad som egentligen har hänt i de enskilda fallen och hur man går till botten med det.

Får jag fler signaler om att det här inte fungerar måste vi ta någon form av initiativ, och det gör vi förstås i så fall gärna i samarbete med riksdagen. Men än så länge är vi inte riktigt där.

Som sagt: Jag följer frågan noga, och jag ser problematiken när det gäller möjligheten att ha en effektiv övervakning.

Anf. 34 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Jag tycker att det på många sätt är överraskande positiva besked att man faktiskt ser problematiken och förstår att om en person väl sitter i Afghanistan upphör idén om ett fint svenskt system som fungerar så snart personen är långt borta.

Tvångsutvisningar är väldigt dyra och påkostade. Att tänka igenom ett bra system med stickprov, kontroller eller någon typ av mr-ombudsman, som vid tillfällen ser till att det verkligen går rätt till, tror jag vore väldigt klokt och ett föredöme i en värld där man alldeles för ofta åsidosätter de svagastes rättigheter även vid sådana här tillfällen. Det hoppas jag att vi en vacker dag kan genomföra.

Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANS-SON (S):

Herr talman! Låt oss föra den här diskussionen vidare i så fall. Jag är glad att Christina Höj Larsen inte har ifrågasatt tvångsavvisningar som sådana. Det är faktiskt en ordning som vi måste ha om vi över huvud taget ska upprätthålla grundprincipen.

I de allra flesta fall klarar man det här ganska odramatiskt. De allra flesta avvísningar är dessutom frivilliga. Men när man är i de allra svåraste situationerna, hur ser man då till att man inte går utanför sina ramar?

Hittills är det sagt att Justitieombudsmannen, Justitiekanslern och de myndigheter vi har upprätthåller reglerna på ett bra sätt. Samtidigt ser jag också en utveckling på andra håll där man lyfter fram detta med oberoende observatörer. Till exempel har Frontex i sina riktlinjer krav på oberoende observatörer när det gäller de flygningar som sker där. Där ser vi en sådan utveckling.

Jag tar gärna det här vidare. Vi knäcker inte i riksdagens talarstol i dag frågan om vad vi ska göra. Men det tål att funderas på hur man kan skapa en bättre ordning, och här har det kommit några idéer.

Om inte frivilligorganisationerna vill vara med på detta, och man då ger uppdraget till en annan myndighet, är risken att legitimiteten i allmänhetens ögon ändå inte blir så stor som den skulle kunna vara, därför att man alltid kan säga att det var en myndighet som tittade på detta. Det är också ett bekymmer i det här. Därför gäller det att hitta en ordning som klarar att upprätthålla både så stor trovärdighet och legitimitet som möjligt.

Låt oss ta tillbaka frågan till Regeringskansliet för att jobba vidare med den, så får vi se var vi i slutänden landar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellationerna 2014/15:111 och 114 om avskaffandet av anslaget till finansmarknadsforskning

Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Mats Persson har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till en konsekvensanalys av nedläggningen av forskningsprogrammet för finansmarknadsforskning och ompröva min inställning till finansmarknadsforskningen i ljuset av vad en sådan analys kommer fram till.

Prot. 2014/15:26
25 november

*Svar på
interpellationer*

Vidare har Jonas Jacobsson Gjörtler frågat mig

- vilken grund jag och regeringen har för påståendet att finansmarknadsforskningen kan fortsätta i relevant omfattning efter att den statliga delfinansieringen fasats ut
- om jag och regeringen är beredda att ompröva förslaget att fasa ut anslaget om det visar sig att finansmarknadsforskningen påverkas negativt av utfasningen av den statliga delfinansieringen
- hur jag ser på vikten av forskning på finansmarknadsområdet, bland annat med tanke på den omfattande banksektor vi har i Sverige och de risker vi vet att den kan medföra.

Jag svarar på båda interpellationerna i ett och samma svar.

I samband med finanskrisen vidtogs en rad åtgärder för att främja stabilitet på finansmarknaderna. Den mest väsentliga åtgärden var att ta fram ett ramverk för finansiell stabilitet i bred politisk samverkan, där de viktigaste delarna var stärkta regelverk, förbättrad tillsyn, effektivt krishanteringssystem och förstärkt insättningsgaranti. En del av initiativen var av långsiktig karaktär och en del av temporär karaktär med varierande längd på utfasningsperioden.

Det inrättade finansiella stabilitetsrådet är ett viktigt forum för regeringen att avhandla frågor om finansiell stabilitet, behovet av åtgärder för att motverka uppbyggnaden av finansiella obalanser och, i händelse av en finansiell kris, behovet av åtgärder för att hantera en sådan situation.

En av åtgärderna i samband med finanskrisen var därför ett skyndsamt genomförande av en satsning på finansmarknadsforskning. Verket för innovationssystem, Vinnova, fick därför i uppdrag att finansiera en sådan satsning. Ett nytt anslag inrättades i statens budget för finansmarknadsforskning med en ram på 30 miljoner kronor per år.

I övrigt finansieras en betydande del av forskningen i Sverige genom statliga forskningsfinansiärer, till exempel Vinnova och Vetenskapsrådet. Medlen fördelas ut efter ansökan i konkurrens mellan olika intressenter inom olika samhällsområden. Därutöver finns en omfattande forskningsfinansiering från näringslivets sida.

En viktig målsättning för genomförandet av programmet för finansmarknadsforskning har varit att den privata finansmarknadsbranschen skulle bidra med hälften av de totala insatserna. Samverkan och samfinansieringen fungerar väl, och den privata finansmarknadsbranschen har tagit ansvar för att utveckla forskningen. Detta bör medföra att det även framöver bör finnas goda förutsättningar att bedriva en bra forskning.

För att säkerställa en fortsatt högkvalitativ finansmarknadsforskning kan det dock finnas anledning att ge Vinnova i uppdrag att lämna en redovisning till regeringen med en konsekvensanalys av de ändrade förutsättningarna för forskningen. Mot bakgrund av resultatet av en sådan analys bör sedan förnyade överväganden i saken göras.

Anf. 37 MATS PERSSON (FP):

Herr talman! Det är trevligt att höra att finansmarknadsminister Per Bolund här i kammaren i dag är så pass öppen för ett omvärderande av beslutet, men jag är inte helt nöjd med svaret ändå.

Initiativet att skapa ett program för finansmarknadsforskning togs i ljuset av den globala finansiella krisen 2008/09. Ökad kunskap om hur bank-system och finansiella marknader påverkar den verkliga ekonomin, hur kriserna uppkommer, vilka följd effekterna blir och hur hushållen påverkas är viktiga frågeställningar. När programmet initierades av alliansregeringen var det tydligt att horisonten var en tioårsperiod.

Per Bolund säger att verksamheten inte har utvärderats. Det är fel i sak eftersom Vinnova själv har utvärderat den verksamhet som finns i Stockholm, Göteborg och Lund och givit verksamheten gott betyg.

På de lärosäten där denna forskning bedrivs har det funnits en inriktning att den ska fortsätta i flera år till. I det läget kommer den rödgröna regeringen med ett drastiskt besked och beslut i budgetpropositionen som innebär att det för 2015 tas bort 10 miljoner kronor och att stödet dras bort helt från 2016, vilket i sak betyder en nedläggning av detta program.

Det argument som finansmarknadsministern anger om privat medfinansiering bygger på tanken att det i grunden finns en statlig grundforskning, en statlig finansiering. Det är grunden för att privata intressenter utöver det ska addera pengar till forskning.

Vi var många som blev överraskade av beslutet att så drastiskt och mitt under tioårsperioden dra undan pengarna. Nu sker en öppning i den meningen att Per Bolund säger att regeringen avser att konsekvensbeskriva detta. Men det saknas fortfarande pengar för 2015, och inför 2016 är det i den budgetproposition som ligger på bordet aviserat att pengarna försvinner helt och hållet.

Konsekvensbeskrivningen borde ni ha gjort för länge sedan. En normal beslutsfattare samlar först in ett underlag avseende om det är en bra eller dålig verksamhet och om verksamheten klarar sig med mindre pengar eller mer. Men ni har direkt, utan att göra det, bestämt att dra undan pengarna och lägga ned verksamheten.

Nu flaggar ni för att ni är beredda att konsekvensutreda detta, vilket jag välkomnar. Jag vill dock veta vad nästa steg är rent konkret. Avser regeringen att skjuta till pengar? Har vi att vänta en tilläggsbudget till våren där pengarna säkerställs långsiktigt? Vad händer med pengarna för 2015?

Det här var ett drastiskt, ogenomtänkt och oansvarigt beslut. Det är bra att regeringen flaggar för ett omtag, men jag vill ha ett förtydligande av vad som sker med pengarna för både 2015 och 2016 och av hur finansmarknadsministern långsiktigt ser på denna verksamhet.

Anf. 38 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Det var med viss förvåning vi noterade detta förslag som var nästan insmugit i budgeten, för det annonserades inte på något tydligt sätt. I regeringens budget fanns det dock med att man plötsligt skulle avveckla anslaget till finansmarknadsforskningen, och det skulle ske ganska drastiskt och snabbt.

Utfasningen börjar redan under innevarande år. I den höständringsbudget som vi ska behandla finns en neddragning på drygt 1 miljon. Sedan fortsätter detta 2015, och 2016 är anslaget helt borta, enligt regeringens förslag.

Jag har suttit i finansutskottet tillsammans med nuvarande finansmarknadsminister Per Bolund och hört honom, som jag uppfattat det, vara ärligt bekymrad över det som kan hända på finansmarknaden när det inte fungerar som det ska. Det har gällt många frågor, allt från hushållens skuldsättning till större frågor om banksektorn och finanssektorn. Jag hade därför förväntat mig att Per Bolund skulle vara lite mer försiktig än att stå bakom en budget som gör ett sådant drastiskt ingrepp.

Det finns många problem med detta förslag. Ett rent principiellt problem är att det innebär att staten bryter ett långsiktigt åtagande. Staten har gått in och gjort utfästelser om ett tioårigt åtagande gentemot denna forskning, vilket staten i så fall ensidigt bryter. Det är problematiskt. Det handlar inte om bara finansmarknadsforskningen i sig, utan det är ett generellt problem för hur staten uppfattas som part i olika sammanhang.

Dessa förpliktelser går dessutom åt båda håll. Som jag ser det kan staten inte ensidigt ta bort anslaget och sedan utgå från att den privata sidan behåller sin finansiering. Båda sidor har ett ansvar att stå för det man har sagt.

Detta riskerar statens trovärdighet som part, och det är allvarligt. Det riskerar att skada Sveriges rykte när det gäller internationell forskning.

Det uppfattas dessutom som ganska oseriöst. Jag har förstått att det finns exempel där man fick besked om anslag till sådan här forskning så sent som i september. Några veckor senare kom det nya besked från Vinnova när de sett budgetpropositionen där regeringen drar ned anslaget kraftigt för 2015 och tar bort det helt för 2016. Denna typ av ryckighet kan man inte ha i verksamheten, och det tror jag att finansmarknadsministern förstår.

Finansmarknadsforskningen, med centrum i Stockholm och i samarbete med universiteten i bland annat Göteborg och Lund, håller mycket hög kvalitet. Vinnova har utvärderat detta, vilket nämndes tidigare. Denna utvärdering hoppas jag att finansmarknadsministern har fått ta del av och läst.

Det man har byggt upp är en plattform, en infrastruktur, ett center för att kunna bedriva seriös forskning av internationell toppklass. Det borde vi vara stolta över i Sverige.

Man kan också se det som att staten betalar en liten försäkringspremie i och med denna satsning, för vi vet vad som kan hända om denna sektor inte fungerar. Det kan ställa till stora problem i hela samhällssektorn.

Per Bolund svarade inte riktigt på de konkreta frågor jag ställde. Jag ber därför Per Bolund att kika på de frågor jag ställde i interpellationen och komma med ett litet förtydligande.

Anf. 39 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar interpellanterna för att de har ställt sina frågor så att vi kan ha denna diskussion. Det är värdefullt. Vi vill gärna ha en dialog med riksdagen om alla förslag som finns i budgeten, så jag välkomnar denna diskussion.

Det är också bra att interpellanterna ställer sig positiva till den forskning som utförs. Det gör regeringen också. Det är viktigt att utforma ett bra system för forskning så att vi har en gedigen grund att stå på, till exempel inför kommande finansiell instabilitet och oro.

Regeringens frågeställning avser att man valde en ganska ovanlig lösning när man avsatte pengar till ett specifikt område via statsbudgeten. Då är det rimligt att se om det finns andra möjligheter att finansiera denna typ av forskning.

Forskning är viktigt. Jag har själv en bakgrund inom forskning, och regeringen är självklart inte kritisk till forskning. Det finns dock mycket forskning på annat håll som inte är finansierad via denna specifika forskningssatsning. Denna forskning kommer alltså inte att försvinna helt och hållet, vilket det har låtit som i debatten, utan det finns forskning inom andra institutioner som inte är finansierad genom just denna 30-miljonerspott.

Regeringen ser positivt på den forskning som har bedrivits, och vi ser att den har ett värde. Ambitionen har aldrig varit att denna forskning skulle upphöra eller försvinna, utan den har varit att se om man kan hitta finansiering från andra håll.

Det normala sättet att finansiera forskning är att man har forskningsråd och forskningsstiftelser och att man ansöker i konkurrens. Att man har konkurrens i forskningen och väger olika forskningsområden mot varandra borde vara ett system som även passar de borgerliga ledamöterna i riksdagen.

Anledningen till att vi är tvungna att göra olika typer av besparingar är att vi har ett väldigt bekymmersamt budgetläge. Vi har statsfinanser som i år går med 2 procents underskott, och det är klart att vi inte kan fortsätta att ha den situationen framöver. Det skulle göra att vi frångår det finanspolitiska budgetramverket och aldrig kan nå överskottsmålet. Där har regeringen en ambition och ett ansvar att se till att vi kan gå tillbaka till starkare statsfinanser.

Detta motsvarar 90 miljarder kronor som successivt måste fyllas under årens lopp, och då måste vi i regeringen vara beredda att titta på alla områden och se vilka möjligheter som finns till besparingar.

Om vi inte hade gjort den här typen av insatser hade vi inte kunnat göra de förstärkningar vi nu kommer med i budgeten, till exempel att förstärka trygghetssystemen, genomföra stora och viktiga satsningar på klimat och biologisk mångfald och göra de stora satsningar på till exempel skolan som finns med i den budget som kommer att hanteras här i riksdagen under hösten. Självklart måste vi försöka se olika möjligheter att finansiera detta vidare.

Vi har dock tagit till oss den oro som finns hos interpellanterna men även hos andra och sett att det är värt att göra en konsekvensanalys. Där kan vi titta på om det finns möjligheter att finansiera forskningen på andra sätt, genom privata eller offentliga insatser.

Konsekvensanalysen ska göras skyndsamt så att vi får ett underlag så snabbt som möjligt. Avsikten är att Vinnova ska få uppdraget inom kort och redovisa resultaten under våren 2015. Det kommer alltså att vara en skyndsam hantering av denna fråga. Utifrån det underlag som kommer in via konsekvensanalysen får vi i regeringen göra en förnyad bedömning av situationen.

Anf. 40 MATS PERSSON (FP):

Herr talman! Finansmarknadsministern! Ökad kunskap om de finansiella marknaderna är inte oviktigt, inte minst i Sverige eftersom vi är ett av

de länder i Europa som har en banksektor som utgör en stor del av vår ekonomi.

De fyra stora bankerna i Sverige är systemkritiska för hela det svenska finansiella systemet. Hur de utvecklas och hur det finansiella systemet i Sverige och internationellt ser ut är viktigt för hela den svenska ekonomin.

Det var mot den bakgrunden som alliansregeringen tog det speciella initiativet att långsiktigt titta på de här frågorna och att strategiskt satsa på ett särskilt program för dem med säte i Stockholm, Göteborg och Lund. Syftet var att öka kunskapen om frågorna.

Vinnova har gjort en utvärdering – man kan kalla det en halvtidsrapport. En av mina frågor till ministern är: Vad är det i Vinnovas utvärdering som regeringen inte är nöjd med, och vad är det man tror att man kommer att hitta i konsekvensanalysen som skiljer sig från Vinnova?

En annan del handlar om att när ni nu mycket försiktigt öppnar upp för att titta på frågan kvarstår oron, Per Bolund. Vad händer med finansieringen 2015? Kommer det att ligga 10 miljoner kronor, eller kommer en tredjedel av verksamheten att behöva dras ned 2015? Kommer man att leva i ovisshet om vad som händer till 2016?

Min konkreta fråga till Per Bolund är: Avser ni att avsätta pengar till verksamheten för 2015 och även för 2016? Min andra fråga är: Vad är det i Vinnovas utvärdering som regeringen inte är nöjd med? Den har uppenbarligen inte varit tillräcklig ur ert perspektiv eftersom ni väljer att lägga ned verksamheten.

Anf. 41 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag tackar finansmarknadsministern för svaret och utvecklingen av svaret.

Det är inte någon slump att utformningen av den här delen av forskningen är som den är. Som jag nämnde tidigare handlar detta mer om att skapa en plattform, ett center och en infrastruktur för att kunna bedriva forskning i världsklass på det här området.

Det blir därför inte riktigt relevant när finansmarknadsministern nämner att det vore bättre att hitta en annan modell där man har någon form av konkurrens inom forskningen. Det har man ju. Man måste söka pengar för att bedriva forskning på precis samma sätt som man gör i andra sammanhang. Det fungerar redan så.

Det här handlar mer om att se till att plattformen finns så att man kan bedriva detta på ett seriöst sätt. Om plattformen inte finns kan forskning inte bedrivas, och då spelar det ingen roll om man försöker hävda att det finns pengar någon annanstans i systemet. Om man drar undan plattformen kommer det att begränsa möjligheterna.

Jag uppfattar det inte som riktigt seriöst att man försöker hävda att det här är en del av ett bekymmersamt budgetläge och att man ska genomföra någon form av budgetsanering där man drar undan hela anslaget på 30 miljoner för finansmarknadsforskningen. Per Bolund vet att det är ett väldigt litet anslag i det stora sammanhang som statsbudgeten är – vi pratar om 900 miljarder. Detta handlar om 30 miljoner.

Jag tycker att man kan se det som en i sammanhanget väldigt billig försäkringspremie från statens sida där man investerar en liten slant i att säkerställa att vi kan ha spjutspetsforskning på området för att undvika att

hamna i problem, vilket vi annars skulle kunna riskera att göra om den finansiella sektorn inte fungerar som den ska.

Vi har en stor banksektor och en stor finanssektor. Det är viktigt för oss att de fungerar i Sverige, och där tycker jag att staten bör kunna dra sitt strå till stacken. Då är det extra allvarligt att staten går in i ett åtagande som man sedan är beredd att bryta med så här kort varsel. Det riskerar statens trovärdighet som part.

Men det är inte nog med det. Utöver att den allmänna forskningen bedrivs drar staten nytta av resurserna på annat sätt. Såväl Finansinspektionen och Riksbanken som Finansdepartementet och såvitt jag förstår även AP-fonderna använder sig av resultat från forskningen och har alltså nytta av att den finns. Staten får nog igen en hel del av detta på fler sätt än vad finansmarknadsministern kanske har uppfattat.

Det som jag också tycker är allvarligt i ett mer demokratiskt sammanhang är att ingen kunde förutse detta. Det var ingenting som Miljöpartiet eller Socialdemokraterna berättade för väljarna före valet. Om vi vinner valet ska vi spara pengar i statens budget genom att dra in anslaget för finansmarknadsforskning – det har inte stått någonstans, Per Bolund, inte i era budgetmotioner under era år i opposition och inte i era program som ni gått till val på. Ingen visste detta, utan det har dykt upp efter valet.

Jag tror att det är ganska uppenbart för de flesta att någon har sett att det finns ett anslag som man lite lätt – har man trott – bara kan plocka in. Jag tycker inte att det är seriöst.

Nu är ändå signalen från finansmarknadsministern lite positiv. Han säger att man vill se över det här och göra någon form av analys eller utvärdering. Men egentligen behöver detta inte analyseras eller utvärderas. Det finns en analys av verksamheten, och vi vet att den är bra. Vad som händer om man drar undan pengarna behöver vi ingen analys av heller. Vi vet att om man drar undan pengarna försvinner verksamheten.

Jag tycker att det vore bättre om finansmarknadsministern kunde lova här i dag att han ska göra vad han kan för att redan i vårändringsbudgeten säkerställa att anslaget återställs på det sätt som staten en gång har åtagit sig att det ska vara.

Anf. 42 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! När vi tillträdde som regering fick vi bistra besked från Finansdepartementet om hur allvarligt budgetläget var. Det var information vi inte hade innan vi kom i regeringsställning, och det är djupt bekymmersamt hur det ekonomiska läget ser ut.

Vi har därför känt oss tvungna att genom principen många bäckar små hitta finansiering för att göra de reformer Sverige behöver för att kunna säkra till exempel skolsystemet och bedriva ett aktivt miljö- och klimatarbete som vi vet behövs för att vi ska kunna undvika andra typer av kriser. Det finns inte bara finansiella kriser i vår värld utan även andra sorters kriser som vi behöver hantera och motverka.

När jag talade om ansökningar i konkurrens pratade jag snarare om konkurrensen mellan forskningsfält. Där är det ganska ovanligt att regeringen går in och pekar ut ett speciellt fält som ska ha speciell finansiering. Så brukar man inte göra i vanliga fall.

Prot. 2014/15:26
25 november

Svar på
interpellationer

Det är en intressant fråga om det är den principen som ska gälla framöver. Om den sittande regeringen till exempel skulle utpeka att 30 miljoner kronor ska skickas till klimatforskning, kan jag då räkna med herrar interpellanternas stöd för att det ska fortsätta under en tioårsperiod eller liknande? Det är i så fall en lite ny princip som införs när det gäller forskningsfinansiering.

När det gäller frågan om finansiella risker är jag, precis som Jonas Jacobsson Gjörtlér var inne på, bekymrad över de risker som finns. Jag ser stora behov av att hantera riskerna för att vi på nytt hamnar i finansiell oro. Det ser jag som en av mina absoluta huvuduppgifter som finansmarknadsminister.

Den sittande regeringen har redan haft möten med Finansiella stabilitetsrådet och de myndigheter som är ansvariga för att tillgodose att vi har en finansiell stabilitet. Efter det mötet har en av myndigheterna – Finansinspektionen – föreslagit ett amorteringskrav som skulle kunna göra att vi minskar riskerna för att hushållen har en skuldsättning som kan medföra finansiella kriser.

Redan efter de första veckorna har den här regeringen agerat ganska kraftfullt på det området. Det är vi såklart beredda att göra även fortsättningsvis, att fortsätta verka för att vi ska se till att ha en finansiell stabilitet.

Jag fick också en fråga kring Vinnovas tidigare konsekvensanalys, den analys som har gjorts av forskningen. Den har vi tittat på. Jag håller med om att det är en mycket bra granskning som har gjorts, och den ger en inblick i en forskning som bedrivs med hög kvalitet.

Jag återupprepar att regeringens ambition aldrig har varit att den forskningen skulle upphöra, utan det handlar snarare om att se om man kan finansiera den med andra metoder.

Den konsekvensanalys som ni nu föreslår gäller att titta över vilka konsekvenser en förändring av finansieringen får för verksamheten, och det är ett helt annat fokus. Det är inte samma typ av analyser som vi diskuterar.

Vi har föreslagit att det ska göras en konsekvensanalys, och den kommer att göras skyndsamt. Där kommer vi att få en analys från den ansvariga myndigheten, Vinnova, om vilka effekter en sådan neddragning kan få och om det finns möjligheter att hitta finansiering från andra källor, privata eller offentliga.

Vi kommer att avvakta när den konsekvensanalysen utförs och se vilka förslag som kommer med i en sådan analys. Därefter kommer vi att göra en förnyad analys av behovet av att komma med ytterligare politiska åtgärder.

Nu låter vi den processen verka, och sedan återkommer vi med besked i frågan.

Anf. 43 MATS PERSSON (FP):

Herr talman! När man lyssnar på finansmarknadsministern kan man få intrycket att staten aldrig har gett långsiktigt stöd till forskning och att tioåriga stöd till forskning är något ovanligt. Men så är det inte. Jag tror att finansministern och de flesta i kammaren är helt införstådda med att framgångsrik forskning bygger på att man har långsiktiga förutsättningar för att undersöka, vrida och vända på frågeställningar och framför allt har tid att analysera resultaten och på det sättet kan föra ut kunskapen i samhället

som helhet. Det är inte minst viktigt när det handlar om frågor om hur den finansiella marknaden påverkar ekonomin som helhet.

Det rimliga i min värld när man går in i ett budgetarbete är att man för de förändringar som man avser att göra funderar över: Finns det verksamheter som är dåliga? Finns det verksamheter som är bra? Om man ska göra förändringar, vad blir då effekten om man lägger ned verksamheter som är bra?

Då finns det en bra grund i den utvärdering som Vinnova har gjort. Det handlar om en verksamhet som håller hög kvalitet och som bidrar till forskning som är viktig för samhället. Då säger Per Bolund att man nu, i detta skede, ska börja göra en konsekvensanalys av hur det blir om man drar undan pengarna.

Vi kan redan nu se konsekvenser för forskning som bedrivs i Stockholm, Göteborg och Lund, som nu riskerar att läggas ned. Det är verksamhet som man har börjat bygga upp eftersom man har fått en signal från den ansvariga myndigheten att verksamheten håller hög kvalitet. Vi kan alltså egentligen redan nu se konsekvenserna av en osäkerhet som en oansvarig rödgrön regering skapar i och med det här beslutet och i och med budgetpropositionen.

Jag upprepar min fråga, eftersom jag inte har fått något svar på den frågan: Avser ni med tanke på detta att avsätta pengar för 2015 och 2016 till den här verksamheten, så att den kan fortsätta? Och varför gör man en konsekvensanalys först efter fattat beslut? Borde man inte göra tvärtom?

Anf. 44 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Som jag har uppfattat det, finansmarknadsministern, har vi genom de senaste åren haft ett mycket brett stöd generellt sett i Sverige för det arbete med att skapa finansiell stabilitet som har bedrivits. Jag har inte uppfattat att det har varit några politiska skiljelinjer här, i varje fall inga större fast ibland i några detaljer. Generellt har jag sett att det har funnits en bred samsyn kring hur de här frågorna ska hanteras, eftersom vi alla har uppfattat det som viktigt för Sverige med en stor finansiell sektor.

Då blir det lite märkligt att anföra det som något slags argument. Du får det lite grann att låta som om Socialdemokraterna och Miljöpartiet skulle ha varit emot de här satsningarna, men så har det inte varit. Ni har aldrig lagt något annat förslag i någon budgetmotion, och ni har inte heller inför valet berättat att ni var beredda att göra den här neddragningen. Uppenbarligen är det en omprioritering som ni har gjort, och det har ni gjort utan att berätta i förväg att den var på väg.

Jag tror att det handlar om att ni har varit lite dåligt förberedda. Är man inte förberedd är man oförberedd. Ni har förmodligen inte varit överens om var ni ska hitta de pengar som ni har tyckt att ni behöver. Är man inte överens är man oenig.

En regering som är oenig och oförberedd riskerar att skapa osäkerhet och otydlighet. Det är precis vad vi ser det inom det här området. Vi har tidigare sett det på en rad andra områden, och nu kommer det på finansmarknadsforskningsområdet. Jag tycker att det är mycket olyckligt, och det riskerar att skada statens trovärdighet som långsiktig part.

Prot. 2014/15:26
25 november

Svar på
interpellationer

Jag vill upprepa frågan till Per Bolund och hoppas att du tar tillfället i akt i ditt sista inlägg att ge ett besked: Är regeringen beredd att ompröva förslaget att fasa ut det här anslaget, om det visar sig att den här forskningen påverkas negativt av utfasningen av den statliga delfinansieringen?

Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Anledningen till att vi har hamnat i det läge där vi är nu – där vi har varit tvungna att hitta besparingar och finansiering för våra reformer, när vi nu lägger en fullt finansierad budget – är att vi har tagit över efter den tidigare regeringen, som har bedrivit en ganska oansvarig ekonomisk politik, där man har drivit statsfinanserna med stora underskott för att genomföra skattesänkningar.

Det är en politik som vi inte är beredda att fortsätta, utan vi vill föra en ansvarsfull ekonomisk politik där vi ser till att finansiera våra reformer fullt ut och steg för steg närmar oss överskottsmålet och de mål som finns i det budgetpolitiska ramverket.

Det handlar om att föra en ansvarsfull politik. Då måste man gräva ganska djupt. Man måste vända på alla stenar för att se om det finns möjlighet att hitta resurser som gör att vi kan göra viktiga satsningar som helt enkelt måste utföras för att Sverige ska bli det land som vi alla vill att det ska vara, med väl fungerande utbildning och trygghetssystem som alla kan lita på och som även gör att vi lämnar över en planet i hållbart skick till våra barn och barnbarn.

Jag tycker att det är lite tråkigt när man i en sådan här debatt säger att motparten inte svarar på frågor. Jag har svarat på de frågor som har ställts vid ett flertal tillfällen.

På frågan om vi avser att avsätta pengar har jag till exempel tydligt sagt att vi nu gör en konsekvensanalys och sedan avvaktar och ser vilket resultat det blir och vad analysen säger. Därefter är vi beredda att göra en ny prövning av frågan, just för att kunna se om det finns möjligheter att hitta finansiering från annat håll eller om vi måste skjuta till pengar i framtiden. Men innan den analysen är gjord är det dumt att svara på den frågan, tycker jag, utan då är det bättre att vänta på analysen och återkomma.

Det är också svaret på Jonas Jacobsson Gjörtlars fråga som han har ställt. Det rimliga är att vi nu, som jag har sagt i svaret, gör en konsekvensanalys, tar del av den analysen och därefter återkommer med förslag på åtgärder. Målet från regeringens sida är såklart att fortsätta med den här forskningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2014/15:115 om Vattenfall i fritt fall

Anf. 46 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Rickard Nordin har frågat mig hur min och regeringens planer för Vattenfalls brunkolsverksamhet i Tyskland ser ut, om det är hela

regeringens uppfattning att man välkomnar beslutet från Vattenfalls styrelse att leta köpare till brunkolsverksamheten samt vilka besked om tidpunkter jag kan ge dem i Brandenburg och Sachsen om Vattenfalls planer.

Vattenfallskoncernen är i dag hel- eller delägare till fyra brunkolseldade kraftverk i Tyskland, belägna i delstaterna Brandenburg och Sachsen. Koncernen äger även brunkolsgruvorna som förser tre av dessa kraftverk med bränsle. Den operativa driften är en bolagsfråga. Styrelsen för Vattenfall AB har tagit initiativ till att undersöka olika möjligheter att skapa en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten. Jag noterar att det ligger i linje med bolagets eget hållbarhetsmål om att reducera sina koldioxidutsläpp till 65 miljoner ton år 2020. Regeringen välkomnar därför detta initiativ. Ägaren analyserar vidare hur vi säkrar att bolaget är ledande i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi.

Processen med en ny ägarstruktur för brunkolsverksamheten bedrivs av Vattenfall och är således ett ansvar för bolagets styrelse och ledning. Enligt information från bolaget kommer processen att ske i nära dialog med delstaterna Brandenburg och Sachsen. Som företrädare för staten som ägare till Vattenfall AB kommer jag att hålla mig noga informerad om utvecklingen av processen.

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga, och temperaturökningen riskerar att leda till mycket allvarliga konsekvenser. Vattenfalls uppdrag är att affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Regeringens ambition är därför att Vattenfall ska vara ledande i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi. För att ta ett helhetsgrepp när det gäller styrningen av Vattenfall i syfte att nå denna ambition har det skapats en särskild statsrådsgrupp som leds av mig, och där kommer brunkolet att vara en av de frågor som diskuteras.

Anf. 47 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Inledningsvis vill jag påpeka att mitt namn är felstavat i det skriftliga svar som jag har fått. Jag hoppas att det kan bli korrekt nästa gång, eftersom jag inser att vi kommer att vara här några gånger framöver.

Därefter återgår jag till innehållet i interpellationen. Det är trevligt att statsrådet välkomnar initiativet från Vattenfalls styrelse. Vi i Centerpartiet har länge varit för att man ska avyttra de utomnordiska delarna av Vattenfall för att kunna investera i mer förnybart och på det sättet också leva upp till fler hållbarhetskriterier. I dagsläget är faktiskt det förnybara det bästa ur social, ekologisk och ekonomisk hållbarhetssynpunkt.

Jag noterar också att regeringen är glad över styrelsens initiativ i detta fall. Det gläder mig speciellt, eftersom det då är hela regeringen. Vi har nämligen haft regeringsföreträdare som så sent som för någon vecka sedan har varit ute och tyckt att man ska göra på ett annorlunda sätt.

Jag ser också att statsrådet säger att frågan om avyttringar är en fråga för Vattenfalls styrelse och ledning samt att statsrådet kommer att hålla sig informerad om utvecklingen.

Då vill jag ställa en fråga. Om Vattenfalls styrelse kommer fram till att man vill sälja, om man får en fråga om att sälja brunkolsverksamheten, kommer regeringen då att tillåta detta med tanke på att statsrådet säger att frågan är en fråga för Vattenfalls styrelse och ledning? Spekulanter verkar

faktiskt finnas. Det är åtminstone en officiell, och det kommer säkert att finnas fler.

Anf. 48 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag vill betona att som partier är både Socialdemokraterna och Miljöpartiet överens om att regeringens styrning av Vattenfall ska förändras på ett sådant sätt att expansionen av brunkol, som den tidigare borgerliga regeringen har tillåtit, inte fortsätter. Den särskilda statsrådsgrupp som jag leder ska diskutera hur detta kan ske.

Den fråga som nu följs upp här handlar om vad som händer i nästa steg. Det är en bit kvar tills bolaget har kommit i en sådan situation att det finns en eventuell köpare eller fler. Man måste beskriva hur den affären ser ut. Under tiden kommer man att ha haft en dialog med de berörda delstaterna, som jag framhöll i interpellationssvaret.

Jag vill redan nu säga i denna kammare att om det skulle visa sig att bolaget vill genomföra en affär av denna magnitud, kan jag garantera att den nuvarande regeringen kommer att ta ställning till den affären. Det kommer inte att bli en repris av Nuonaffären, där man efteråt inte vet huruvida regeringen godkände affären. Den affären är en av förklaringarna till att Vattenfall i dag har så stora ekonomiska utmaningar. Det är en av förklaringarna till att Vattenfall i dag inte har de muskler som vi skulle önska att de hade för att kunna göra de investeringar i förnybar energi som behövs för att denna omställning ska klaras framöver.

Som min kollega i riksdagen säkert vet har nedskrivningarna av Vattenfall varit mycket stora under de senaste åren. Jag tror att nedskrivningarna av Nuon sammantaget är på över 52 miljarder kronor. Det är klart att det påverkar bolagets ställning.

När bolagets ledning och styrelse har jobbat igenom denna fråga, och möjligen har en ny ägarstruktur på förslag, är det regeringens uppdrag att värdera denna affär. Vi har nämligen ett ansvar som ägare att värdera att det är affärsmässigt, att det är klokt och att det är en bra affär som kan försvaras ekonomiskt och som naturligtvis också är i linje med den ambition som jag har försökt beskriva både i detta interpellationssvar och tidigare och som jag uppfattar att vi delar, nämligen att Vattenfall ska vara ett bolag som är ledande i den ekologiska omställningen av energimarknaden.

Anf. 49 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för detta. Jag är den första att hålla med om att det är tragiskt att se hur mycket nedskrivningar Vattenfall har varit tvungna att göra i samband med Nuonaffären.

Man var ganska enig tillsammans med Socialdemokraterna om att det var en ganska bra affär när den genomfördes. Så här i efterhand är det lätt att vara kritisk. Det vet vi båda två.

Statsrådet lyfter fram den statsrådsgrupp som han tillsätter. Är det den gruppen som ska analysera förslaget till ny ägarstruktur som Vattenfalls ledning i så fall skulle lägga fram, eller hur har man tänkt sig att gå vidare med den processen? Man säger att denna statsrådsgrupp ska diskutera bland annat brunkol. Ska den gruppen diskutera Vattenfalls innehav, eller

är det en ledningsfråga för bolaget? Vilket mandat kommer den här gruppen att ha, och hur mycket kommer den att lägga sig i Vattenfalls interna styrning?

Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Först vill jag bara passa på att rätta min kollega i riksdagen när det gäller enigheten kring Nuon. Den fanns inte där. Vi var kritiska till Nuonaffären från första stund. Vi trodde inte på affären, framför allt av hållbarhetsskäl. Det var inte bara ekonomiska skäl som gjorde oss misstänksamma, utan det var varför Vattenfall gick in med en så stor investering så långt ifrån de hållbara ambitioner som vi hade med bolaget. I efterhand har det visat sig vara en mycket dålig affär, kanske Sveriges sämsta affär någonsin, som har kostat skattebetalarna över 50 miljarder kronor. Nu handlar inte den här interpellationen om det, men rubriken på interpellationen är Vattenfall i fritt fall. Det är klart att man inte kan komma ifrån att Vattenfalls ekonomiska problem i dag präglas mycket av de affärer som gjordes tidigare i Europa och där Nuon är den i särklass största och i särklass sämsta affär som i dag påverkar Vattenfalls möjligheter att göra investeringar i hållbar och förnybar energi framöver. Man kan alltså inte komma ifrån den frågan. Jag hoppas att vi någon gång kommer att få klarhet i vem i den tidigare regeringen som bar ansvaret för denna affär.

När det handlar om hur ägarstyrningen kommer att gå till och hur vi har bedrivit detta arbete fullföljer vi arbetet enligt den tidigare regeringens arbete med hur ägararbetet är organiserat i Regeringskansliet. Det är jag som ansvarigt statsråd som leder det arbetet och är kontakt gentemot bolaget.

Däremot är det inte ett eller ett par statsråd som är ansvariga för regeringsbeslut. I en regering är alla statsråd, hela regeringen, ansvariga för de beslut som man fattar i regeringen, och så kommer det att vara även i detta fall. Det är alltså ingen ny ordning när det gäller styrning och ledning. Däremot har vi valt att ta ett helhetsgrepp om Vattenfall, eftersom det är ett bolag som har ganska stora ekonomiska problem. Det har man bland annat på grund av tidigare affärer. Men för att bredda debatten lite grann vill jag säga att man också har det för att hela den europeiska energimarknaden genomgår ett paradigmskifte. Det är enorma förändringar med priset på gas och med stater som bedriver subventionspolitik kring förnybar energi som förändrar marknaden på ett annorlunda sätt. Men det finns också en amerikansk påverkan på energimarknaden globalt sett när det gäller skifffergas och skifferolja som få förstod för fem eller tio år sedan och som i dag ändrar förutsättningarna för Vattenfall som bolag men också för de andra stora energibolagen i Europa.

Jag vill ställa en fråga till interpellanten. Det står lite grann i interpellationen om hur de borgerliga partierna ser på Vattenfall. Vi verkar vara överens om att vi vill styra mot mer förnybart och att vi vill att Vattenfall ska vara ledande i denna omställning. Det gläder mig eftersom det skapar en samsyn om vägen framåt.

Däremot andas interpellationen lite grann att man helt vill lämna Tyskland. Betyder det att de borgerliga partierna och i synnerhet Centerpartiet tycker att det är fel att Vattenfall har investerat i till exempel havsbaserad

Prot. 2014/15:26
25 november

Svar på
interpellationer

vindkraft? Många tyska politiker som är oroade för vad en sådan affär faktiskt skulle kunna innebära oroar sig också för att Vattenfall helt ska lämna Tyskland. Har ni en bestämd uppfattning om att Vattenfall absolut inte får investera i vindkraft i Tyskland eller i andra europeiska länder som ett led i att vara ledande i omställningen mot en hållbar utveckling, som vi anser att bolaget ska göra?

Anf. 51 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Vi kan säkert ha många olika åsikter om vad som händer och inte händer med Nuon. Men jag kan notera vad Vattenfall ska investera i och inte investera i och framför allt var.

Vi för vår del har sagt att vi är beredda att se över de icke-nordiska delarna av Vattenfall för att undersöka möjligheterna att sälja dem och på så sätt få in mer kapital som kan satsas på exempelvis förnybart. Det är klart att då får man se över de fossila delarna. Det är självklart för vår del, och det är våra största prioriteringar. Men vi ser också att energimarknaden förändras och framför allt, som statsrådet själv lyfter fram, att olika länder subventionerar olika system. Därför måste man se över ägarstrukturerna, och då får man vara öppen för alla möjliga lösningar.

Vi ser ju också att produktionen går från de stora bolagen till en mer småskalig marknad. Vi vill ju inte att svenska staten ska riskera skattebetalarnas pengar hur som helst. Där får man ta olika steg från fall till fall, och framför allt se att vi vill ha ett ökat fokus på den nordiska marknaden.

Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för det svaret! Det är en klok inställning att vara öppen för olika lösningar och att inte på förhand låsa sig fast vid exakt hur det ska se ut. Det är en föränderlig både europeisk och nordisk elmarknad. Vattenfall är ett enormt viktigt bolag för svenska staten, men det är viktigt också för svenska medborgare och svenska företag att energiproduktionen fungerar och håller en bra kvalitet. Då är Vattenfall en väldigt viktig aktör för vår konkurrenskraft, men också för våra möjligheter att bedriva ett arbete för en grön omställning och hållbar energiproduktion.

Det känns bra att ha den mer pragmatiska inställningen att man måste pröva olika lösningar och också ta ställning från fall till fall. Jag tror att det vore väldigt olyckligt att i de dramatiska förändringar som vi har sett låsa sig på förhand till bara en enda lösning framöver. Det kan vara olyckligt för ett bolag som Vattenfall.

Det känns som att det finns utrymme för ytterligare samsyn i dessa frågor om hur Vattenfall kan vara ledande i omställningen av energisystemet. Det ser jag fram emot att diskutera i fler sammanhang längre fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2014/15:17 Ändringar i reglerna om när ett investeringssparkonto upphör

Motioner

med anledning av prop. 2014/15:5 Ny instansordning för inrättande av exportbutik på flygplats

2014/15:3010 av David Lång m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2014/15:13 Svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission (RSM) i Afghanistan

2014/15:3005 av Hans Linde m.fl. (V)

2014/15:3008 av Björn Söder och Mikael Jansson (SD)

med anledning av prop. 2014/15:15 Upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården

2014/15:3006 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP)

2014/15:3009 av Per Ramhorn (SD)

med anledning av skr. 2014/15:12 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av regionala projektmedel

2014/15:3007 av Josef Fransson m.fl. (SD)

§ 18 Motion för omedelbar hänvisning

Ytterligare en motion, 3011, avlämnad under den allmänna motions tiden anmälades.

Motionen hänvisades omedelbart till utrikesutskottet.

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 november

2014/15:145 Effekterna av ändrad inriktning för Fouriertransform AB

av *Hans Rothenberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2014/15:146 Kvinnliga vårdföretagare

av *Sofia Fölster* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2014/15:147 Kommunal särkrav vid byggnation

av *Ewa Thalén Finné* (M)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:148 Reglering av stöd för energieffektiviseringar

av *Ewa Thalén Finné* (M)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:149 Miljösatsningar på vägtrafiken

av *Sten Bergheden* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

den 21 november

2014/15:150 Regeringens och kommissionens ekonomiska prognoser

av *Fredrik Schulte* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:151 Överskottsmålet

av *Fredrik Schulte* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:152 Begreppet beräkningsteknisk överföring till hushållen

av *Fredrik Schulte* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:153 Amorteringskrav på bostadslån

av *Fredrik Schulte* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:154 Avskaffande av fritidspeng

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

den 24 november

2014/15:155 Rättssäkra provningar för uppehållstillstånd

av *Paula Bieler* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:156 Färre djurförsök och 3R-center

av *Jens Holm* (V)
till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 november

2014/15:88 Företagares villkor

av *Betty Malmberg* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2014/15:89 En svensk livsmedelsstrategi brådskar

av *Sten Bergheden* (M)
till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht (S)

2014/15:90 Fortsatt utbyggnad av E20

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2014/15:26

25 november

2014/15:91 Göteborgare som strider för terroristorganisationer i Syrien och Irak

av *Robert Hannah* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:92 Åtal mot svenskar som stridit för terroristorganisationer i Syrien och Irak

av *Robert Hannah* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:93 Fredsförhandlingarna i Colombia

av *Jens Holm* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:94 Norsk avbeställning av haubits Archer

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

den 21 november

2014/15:95 Prioriteringar i svensk energipolitik

av *Aron Modig* (KD)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

den 24 november

2014/15:96 Stöd till barn med särskilda behov i skolan

av *Sofia Damm* (KD)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2014/15:97 Skärpt lagstiftning mot grooming

av *Hans Hoff* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:98 Svenska programdokument för jordbruksstöd

av *Lena Ek* (C)

till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 november

2014/15:49 Folkliga protester och politisk oro i Burkina Faso

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:58 Sveriges arbete i FN för hbtq-personers rättigheter

av *Birgitta Ohlsson* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:59 Fler kvinnor på maktpositioner i global politik

av *Birgitta Ohlsson* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:63 Utvidgade EU-sanktioner gentemot Ryssland

av *Birgitta Ohlsson* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:62 EU:s politik gentemot Vitryssland/Belarus

av *Birgitta Ohlsson* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:64 Stöd till ryska demokratikämpar

av *Birgitta Ohlsson* (FP)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2014/15:66 Ungerns internetskatt

av *Birgitta Ohlsson* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:65 Ökad repression mot det civila samhället i Egypten

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.02.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelser.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Utökning av antalet suppleanter i utskott.....	2
§ 5 Val av extra suppleanter	2
§ 6 Anmälan om återkallelse av motioner	3
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
§ 8 Anmälan om faktapromemoria	4
§ 9 Anmälan om granskningsrapport	4
§ 10 Ärenden för bordläggning.....	5
§ 11 Svar på interpellation 2014/15:121 om turordningsregler	
i LAS	5
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	5
Anf. 2 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	6
Anf. 3 BORIANA ÅBERG (M).....	6
Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	7
Anf. 5 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	7
Anf. 6 BORIANA ÅBERG (M).....	8
Anf. 7 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	8
Anf. 8 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	9
Anf. 9 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	9
Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	10
§ 12 Svar på interpellation 2014/15:122 om lex Laval	10
Anf. 11 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	10
Anf. 12 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	10
Anf. 13 HILLEVI LARSSON (S)	11
Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	12
Anf. 15 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	13
Anf. 16 HILLEVI LARSSON (S)	14
Anf. 17 CHRISTIAN HOLM (M).....	15
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	15
Anf. 19 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	16
Anf. 20 CHRISTIAN HOLM (M).....	16
Anf. 21 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	17
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:117 om utvisningar av	
asylsökande assyrier och yezidier till Irak.....	17
Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
Anf. 23 ROBERT HANNAH (FP).....	18
Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	19
Anf. 25 ROBERT HANNAH (FP).....	20

Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
Anf. 27 ROBERT HANNAH (FP).....	20
Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:129 om oberoende observatörer vid tvångsavvisningar	22
Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
Anf. 30 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	22
Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	23
Anf. 32 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	24
Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	24
Anf. 34 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	25
Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	25
§ 15 Svar på interpellationerna 2014/15:111 och 114 om avskaffandet av anslaget till finansmarknadsforskning	25
Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	25
Anf. 37 MATS PERSSON (FP)	26
Anf. 38 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	27
Anf. 39 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	28
Anf. 40 MATS PERSSON (FP)	29
Anf. 41 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	30
Anf. 42 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	31
Anf. 43 MATS PERSSON (FP)	32
Anf. 44 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	33
Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	34
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:115 om Vattenfall i fritt fall	34
Anf. 46 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	34
Anf. 47 RICKARD NORDIN (C)	35
Anf. 48 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	36
Anf. 49 RICKARD NORDIN (C)	36
Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	37
Anf. 51 RICKARD NORDIN (C)	38
Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	38
§ 17 Bordläggning.....	39
§ 18 Motion för omedelbar hänvisning	39
§ 19 Anmälan om interpellationer	39
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	40
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	41
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.02.	42